

Vybrané přednášky z dějin tělesné výchovy a sportu v Československu v letech 1918–1938

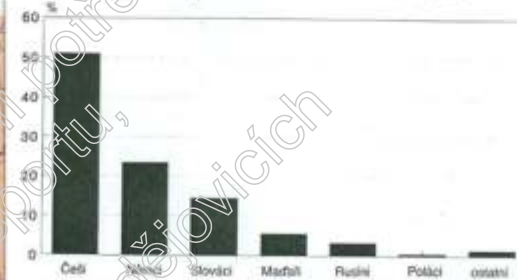

sestavil doc. PaedDr. Jan Štumbauer, CSc.

Meziválečné **Československo** (ČSR nebo také RČS) bylo hospodářsky vyspělým a také velmi demokratickým státem střední Evropy. Na rozdíl od současné České republiky však bylo státem mnohonárodnostním. Tato skutečnost nakonec také byla hlavní příčinou jeho rozbití v roce 1938.

národnostní struktura ČSR
výsledky sčítání lidu z 15. 2. 1921

Podle statistiky z roku 1921 žilo na území republiky 13 613 172 obyvatel, z toho: 6 850 000 Čechů (51%), 1 910 000 Slováků (14,5%), 3 123 000 Němců (23,4%), 745 000 Maďarů, 461 000 Rusínů, Ukrajinců a Rusů, 180 000 Židů, 75 000 Poláků, menší počet Rumunů a jiných národností.

System tělesné výchovy a sportu v RČS 1918–1938

System tělesné výchovy tvořily v meziválečném Československu tyto součásti:

Poradní sbor pro tělesnou výchovu a sport Ministerstva veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy RČS, který řídil státní politiku v této oblasti.

Tělovýchovné spolky (masové tělovýchovné organizace):

Sokol respektive ČOS. První jednota s názvem Sokol pražský byla založena v roce 1862. Střešní organizace **ČOS** byla založena v roce 1889, respektive 1904. V roce 1884 vykazovaly sokolské jednoty 17 500 členů, v roce 1920 měla ČOS již 562 tisíc členů, na konci I. republiky až 1 milion.

Orel. První katolické tělocvičné jednoty u nás vznikaly v letech 1896–1902. V roce 1908 již fungovalo v českých zemích 250 křesťanských těl. jednot, které přijaly název **Orel** a v témže roce založily svoji stejnojmennou zastřešující organizaci. V roce 1920 vznikla organizace Československý Orel s působností na celém území nového státu. Ta vykazovala v roce 1923 již 127 tis. členů v celkem 1 239 jednotách.

DTJ. První dělnická těl. jednota byla u nás založena v roce 1897. Organizace s názvem **SDTJ** byla založena v roce 1903. V roce 1908 měl již 302 jednot. V roce 1920 vykazoval SDTJ cca 220 tis. členů.

FDTJ. Ta vznikla v roce 1921 odtržením od SDTJ. V roce 1925 byla FDTJ začleněna do **FPT**. Postupně ale došlo k poklesu počtu členů. Ve 30. letech měla cca 25 tis. členů.

Německé tělocvičné organizace. První německé turnerské jednoty v Čechách byly hromadně zakládány až po roce 1860 jako součást rakouského kraje DT. Po vzniku ČSR se musely jednotlivé německé těl. org. odtrhnout od německých a rakouských turnerských svazů a založit vlastní svazy působící na území ČSR. Největší z nich – **DTV** byl založen v roce 1919. V roce 1935 měl přes 300 tis. členů. Německý dělnický tělovýchovný svaz **ATUS** měl v roce 1930 cca 50 tis. členů. Křesťanský, národně liberální i národně radikální turnerské svazy byly o řád menší.

Židovské tělovýchovné a sportovní organizace. První židovské tělocvičné jednoty vznikly hlavně na Moravě, a to na přelomu 19. a 20. stol. Československá organizace **Makabi** byla založena v roce 1919. V roce 1930 měla 47 spolků a cca 5 tis. členů, v roce 1936 pak více jak 10 tis. členů.

Maďarský tělovýchovný svaz. Ten měl v roce 1930 cca 24 tis. členů.

Československý sport:

Jednotlivé československé sportovní svazy či asociace (největší byl fotbalový, na druhém místě pak byl lyžařský).

V roce 1918 byla založena zastřešující organizace Česká sportovní obec (1919 Čsl.). Ta byla v roce 1928 změněna na **Čs. všesportovní výbor**.

Československý olympijský výbor – ČSOV.

Německý sport v Československu byl organizován v Německém hlavním výboru pro tělesná cvičení – **DHfL**. Ten v roce 1930 sdružoval 21 řádně registrovaných a 15 přidružených svazů a spolků.

Turistika:

KČST (zal. 1888 jako KČT). Ten měl v roce 1930 cca 77 tis. členů.

Hlavní svaz německých horolezeckých a turistických spolků – **DHGW**. Ten měl v roce 1930 cca 52 tis. členů.

Skauting:

Největší skautskou organizací byl **Svaz junáků, skautů a skautek RČS** založený v roce 1919 (1914 jako Junák – český skaut). Celkem ale v ČSR působilo více jak 30 skautských organizací, a to včetně jinonárodnostních.

Školní tělesná výchova na obecných, měšťanských školách, středních školách a systém vzdělávání učitelů TV.

Nespecifické tělovýchovné organizace:

Největší význam měly **YMCA** a **YWCA**, dále Československá obec střelecká, Československý národní svaz střelecký, Selské jízdy a některé další.

Tramping

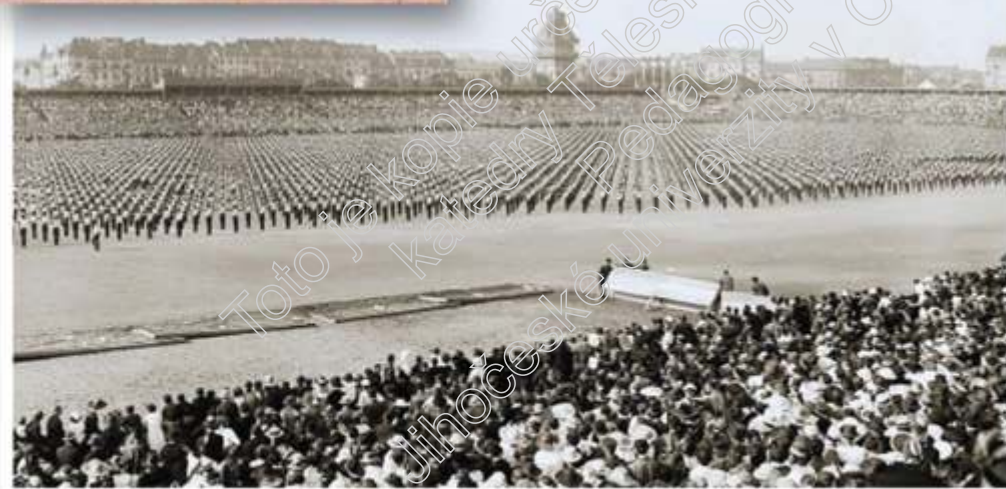
Československá obec sokolská. Po celé období první republiky byla Československá obec sokolská (ČOS) nejvýznamnější tělovýchovnou organizací a nejvýznamnější spolkovou organizací Československa vůbec. Po vzniku ČSR a po aktivním zapojení Sokola do jejího budování od samého počátku, začala rychle vzrůstat jeho členská základna. Proti předválečným 128 tisícům členů dosáhl jejich počet v roce 1920 již 562 tisíc. Nárůst členské základny a popularita této organizace měly celou řadu příčin, mezi něž patřily tradice protirakouského zaměření Sokola, účast Sokola v boji proti monarchii, postoje a činnost Sokola v období vzniku republiky a v boji o přičlenění Slovenska. Také mezi legionáři byl vysoký počet sokolů. Dole cvičení sokolů – legionářů v Rusku v roce 1919.

VII. všesokolský slet 1920 byl ještě uspořádán na Letné. Konal se krátce po vzniku samostatného Československa a byla mu věnována velká pozornost. V hledišti jej sledoval i prezident republiky T. G. Masaryk. Sletové přípravné odbory zajišťovaly dopravu pro bezmála milion diváků a účastníků sletu. V slavnostním sletovém průvodu Prahou pochodovalo přes 35 000 účastníků. Upravené tribuny tradičního sletišťe na Letenské pláni pojaly až 150 000 diváků. Cvičení školního žactva a dorostu proběhla již během června. Hlavní skladby pak byly předvedeny 27. až 30. června, a to včetně vystoupení armády. Vlevo dole je fotografie pořízená při hlavní skladbě mužů. Na barevném diapozitivu vpravo dole je zachycen vjezd knížete Václava na stadion při jedné ze sletových scén.

VIII. všesokolský slet 1926. Hlavní cvičiště bylo poprvé na Strahově, kde byl vybudován areál na rozloze 60 hektarů s tribunami pro 130 000 diváků a cvičební plochou schopnou pojmout přes 14 tisíc cvičenců. Do šaten se vešlo 35 tisíc osob. Sletu předcházely nácvičky v jednotách a župách, v doprovodných akcích byly i lyžařské závody v Krkonoších, plavecké a vodácké závody, závody v atletice a několika dalších sportovních odvětvích. Výstavba nového sletového stadionu na Strahově, který byl v této první variantě dřevěný s nasypnými nekrytými hliněnými tribunami, avšak již ve svém obřím půdorysu, začala poměrně pozdě, ale do zahájení sletu byl připraven. Vlevo dole je fotografie pořízená při skladbě žen a vpravo dole fotografie ze sletové scény *Kde domov můj*.

VIII SLET VŠESOKOLSKÝ
V PRAZE 1926

Velká řízná respalla a polep stáha v Praze

Celkový pohled na staré cvičiště 4. února 1920.

VIII. slet všesokolský v Praze

Fotograf Džir, Vinohrady 1926.

IX. všesokolský slet 1932 byl věnován 70. výročí vzniku Sokola a 100. výročí narození Miroslava Tyrše. V březnu byly uspořádány zimní sletové dny, na školách byly přednášky a semináře. Běžel se také již tradiční mezinárodní Maraton Praha – Lány, jehož doběh sledoval i prezident Masaryk. Strahovský areál byl rozšířen, tribuny Masarykova státního stadionu mohly pojmout až 180 tisíc diváků. Na fotografii vpravo nahoře je čelo sletového průvodu. Dole vlevo je fotografie zachycující cvičení žen a vpravo pak momentka ze sletové scény *Tyršův sen*.

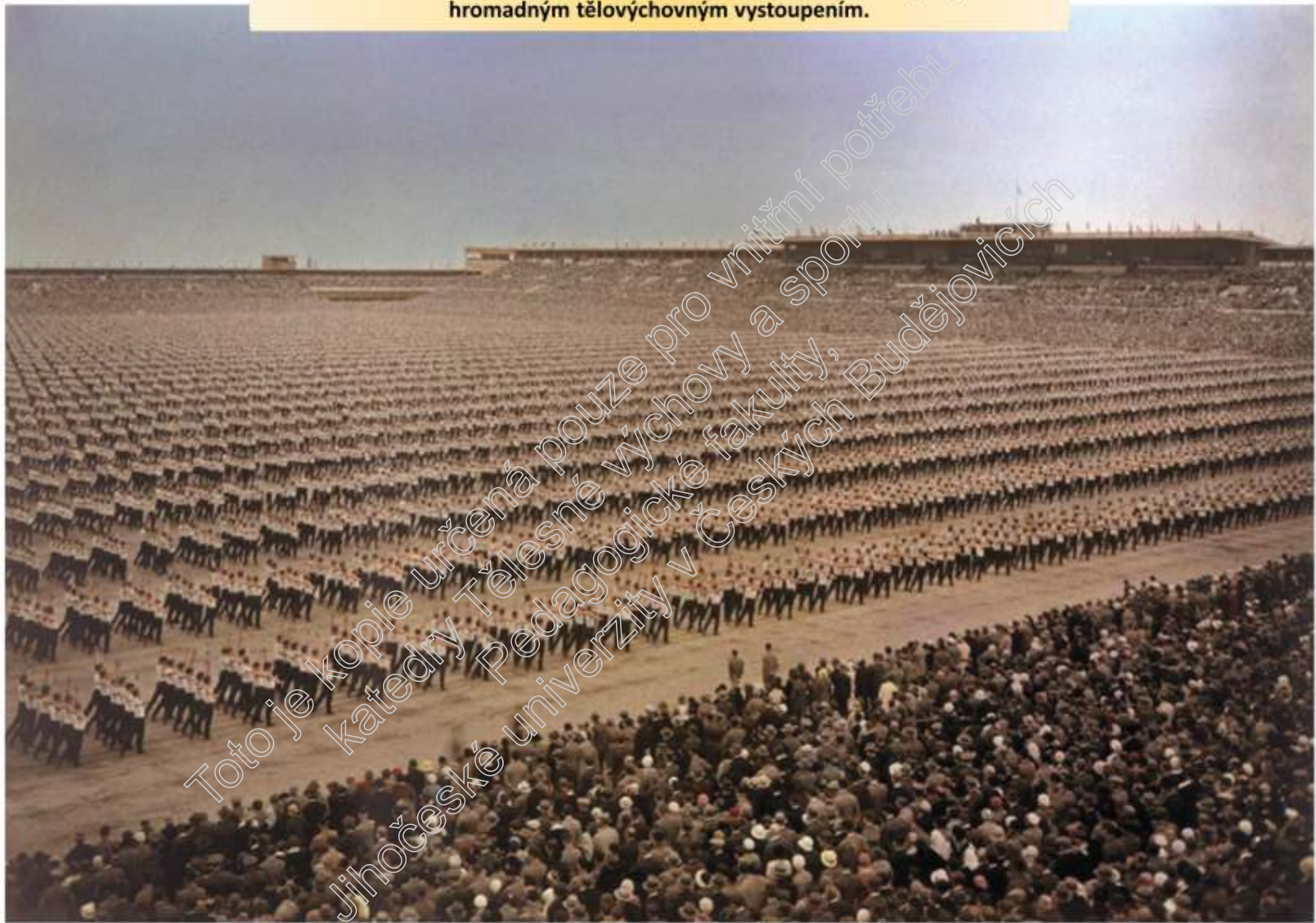

X. všesokolský slet 1938 byl svým pojetím a rozsahem podobný předchozímu. Jeho součástí byla i běžecká štafeta s účastí 180 000 běžců a dále zimní sletové hry (hokej, lyžování, krasobruslení). Vlastní pětítýdenní letní sletový program zahrnoval řadu cvičebních dnů pro žactvo, dorost, IV. středoškolské hry a mnohé další akce celostátního i mezinárodního charakteru. Hlavní cvičení proběhla na Strahově počátkem července 1938. Dominantní skladbou byla *Přísaha republiky*. Průvod Prahou trval 4 hodiny a stal se národní manifestací sokolů před nastupujícím fašismem. Polednice a momentka s motivy ze sletové scény *Budovat a bránit*.

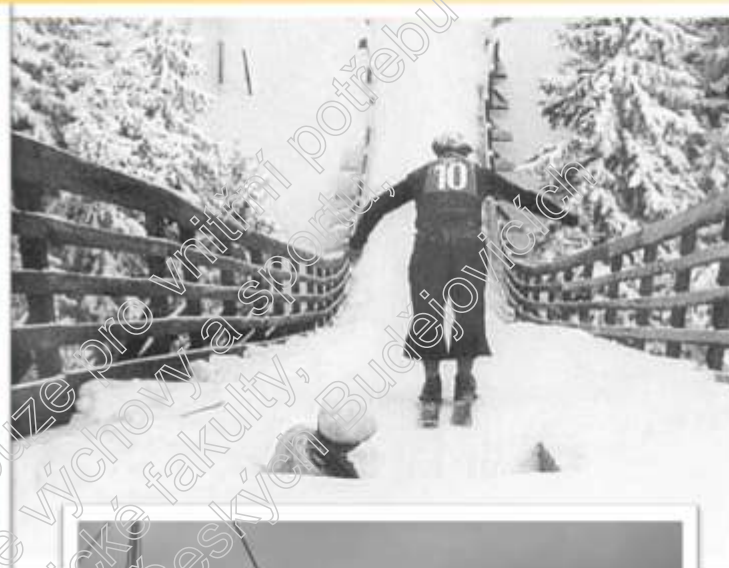

Pecháčkova skladba *Přísaha republiky*, při níž cvičilo na ploše Masarykova státního stadionu současně 32 000 mužů, zůstane už asi navždy největším hromadným tělovýchovným vystoupením.

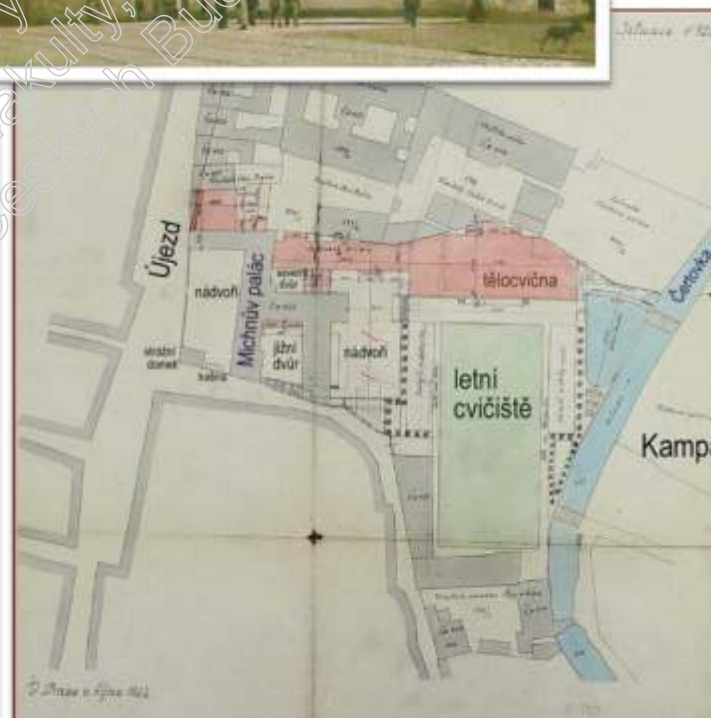

Součástí sletů byly i nejrůznější sportovní a turistické soutěže. Řada z nich byla i zimních a ty termínově slety předcházely o několik měsíců. Vlevo nahoře je fotografie ze startu běhu žen na 10 km na I. lyžařských závodech ČOS uspořádaných v rámci VII. všesokolského sletu. Vpravo nahoře je momentka ze závodu ve skoku a vlevo dole ze závodu ve slalomu na Zimních sletových hrách ČOS uspořádaných v únoru 1938 ve Vysokých Tatrách. Ty byly součástí X. všesokolského sletu. Vpravo dole je soutěž ve šplhu na laně na tomto sletu.

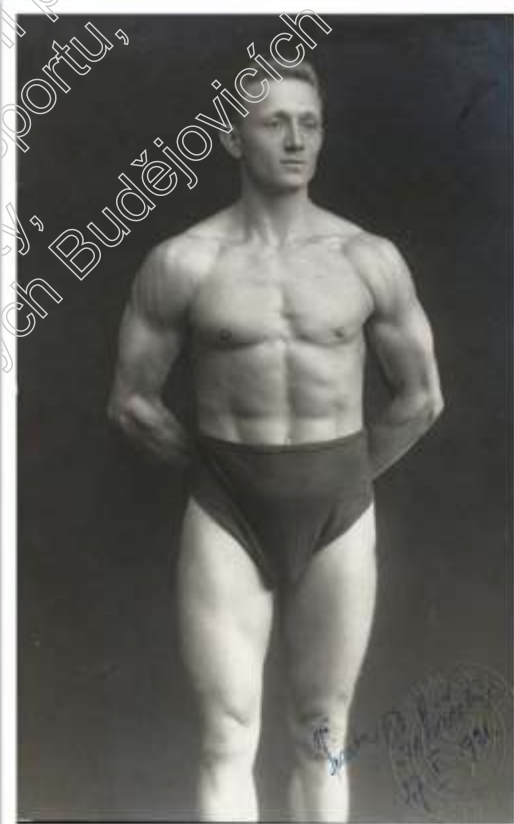
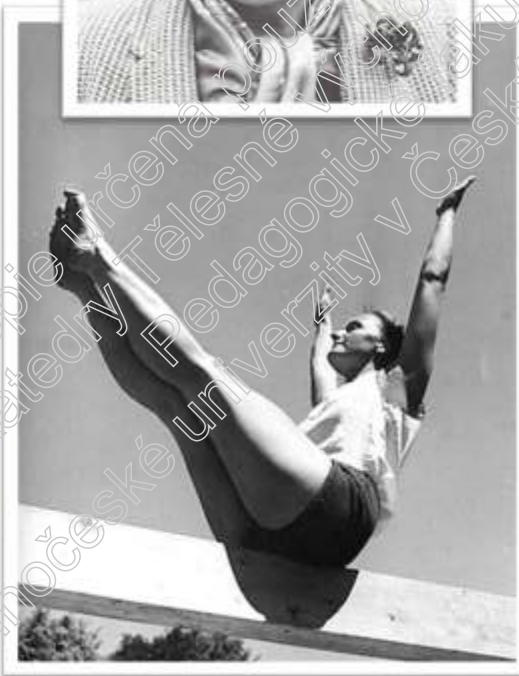

Tyršův dům – reprezentativní sídlo ústředí Československé obce sokolské. Sokolský komplex v ulici Na Újezdě na Malé Straně vzniknul citlivými přístavbami k historické budově *Michnovského paláce* a je výjimečnou ukázkou souhry několika stavebních slohů – středověkých základů, renesance, baroka, klasicismu a moderní architektury z 20. let 20. století. Původní dvorec z 16. století byl v průběhu 17. století přebudován na nádherný palác se zahradami. V roce 1767 ale připadnul rakouské armádě a před I. světovou válkou byl v bíděném stavu předán městu. Po válce se pro něj hledalo uplatnění a nakonec jej koupila i s přílehlými pozemky ČOS. Oprava původního paláce a moderní přístavba s velkým tělocvičným sálem, krytým bazénem a rozsáhlým zázemím podle návrhů architekta Františka Krásného, byla dokončena v roce 1925. Od roku 1952 do pol. 90. let zde sídlil ITVŠ respektive FTVS UK.

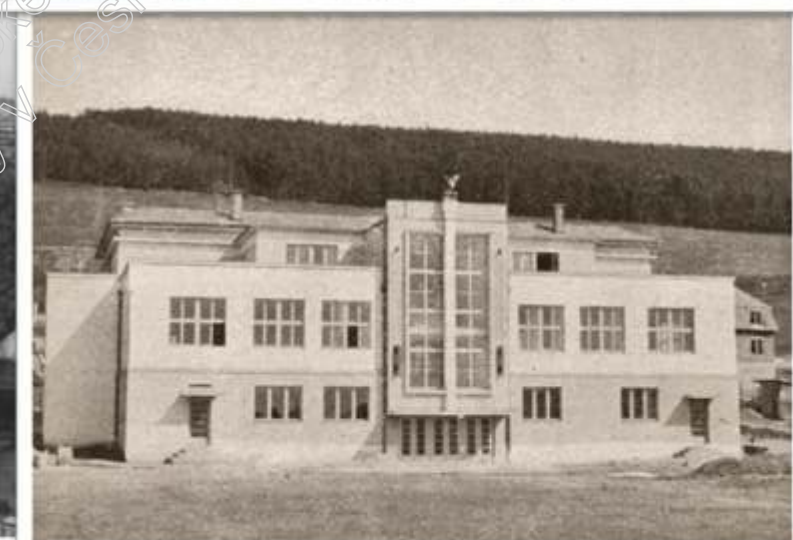
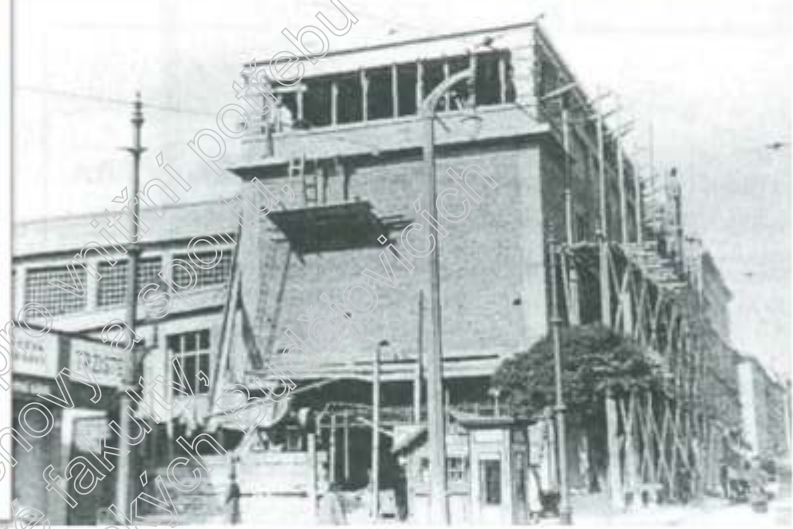

Na podobence vlevo je MUDr. Stanislav Bukovský (1889–1942), původně vynikající sokolský závodník, poté cvičitel a posléze funkcionář. V roce 1932 převzal po zesnulém Josefu Scheinerovi funkci starosty ČOS a starosty Svazu slovanského sokolstva. V roce 1942 zahynul v koncentračním táboře v Osvětimi. Na fotografiích uprostřed je Marie Provazníková (1890–1991). Jednalo se také o výjimečnou osobnost sokolského hnutí. Od roku 1932 byla náčelnice ženských složek ČOS, průkopnice sportů a pobytu v přírodě. Vysokoškolská učitelka tělesné výchovy v Praze a po své emigraci v roce 1948 i v USA. V emigraci se stala významnou činnicí zahraničního Sokolstva. Na fotografii vpravo je František Pecháček (1896–1944) sokolský cvičitel, mimo jiné i autor známé sletové skladby *Přísaha republice*. Zahynul v koncentračním táboře Mauthausen, do kterého byl poslán za svoji činnost v sokolském odboji.

Na obraze vlevo nahoře, vzniklém v meziválečném období, je průčelí původní tělocvičny Sokola Pražského. Na fotografii z roku 1933 vpravo nahoře je rozestavěná přístavba žižkovské sokolovny, na fotografii vlevo dole je funkcionalistická budova sokolovny Praze – Podolí a na fotografii vpravo dole je novostavba sokolovny v Radotíně těsně před jejím dokončením v roce 1932.

Na fotografiích z meziválečného období nahoře je exteriér a interiér sokolovny ve Vysokém Mýtě. Vlevo dole je na pohlednici z roku 1920 sokolovna v Prostějově a na fotografii z roku 1938 vpravo dole je sokolovna ve Vyškově. Ze vzájemného porovnávání velmi rozdílných stavebních stylů jednotlivých sokoloven jasně vyplývá absence jakékoliv snahy o centrální ovlivnění jejich architektury ze strany ČOS ve jménu případného jednotného sokolského vizuálního stylu. ČOS je tak příkladem citlivého přístupu ke stavební kultuře a v praxi projevované úcty ke svobodě tvořivého myšlení. Někde byl návrhem sokolovny pověřen architekt a na výsledku je to dodnes znát, jinde šlo o koncept zednického mistra, většinou odvozený z místní, srozumitelné a přijatelné tradice.

Vlevo nahoře je fotografie ze slavnostního otevření sokolovny v Bystřici pod Hostýnem v roce 1922. Ta byla hotova za pět měsíců od položení základního kamene. Základní kámen sokolovny v Klimkovicích byl položen v červenci 1923. Půdorys ve tvaru písmene H o rozměrech cca 32x19 m obsahoval tělocvičnu s jevištěm a skladem rekvizit, klubovnu a byt správce. Tato sokolovna je na fotografii vlevo dole. Výstavba sokolovny v Proskovicích začala v dubnu 1926 podle projektu pražského architekta Františka Krásného a její stavba byla úspěšně zkolaudována 2. 6. 1926. Budova o základních půdorysných rozměrech cca 30x15 m obsahovala tělocvičnu s jevištěm, místnost pro rekvizity a diváckou galerií, přísálí a byt správce. Tato stavba je na fotografii vpravo nahoře. Na budově sokolovny ve Volyni postavené podle projektu profesora zdejší průmyslovky Františka Průši, jsou vidět vedle moderních stavebních prvků i prvky monumentální. Její stavba začala v únoru 1928 a slavnostně otevřena byla v červenci 1929. K její stavbě přispělo kromě členů jednoty prakticky celé město. Novostavba sokolovny ve Volyni je na pohlednici vpravo dole.

V období I. republiky se začaly v architektuře sokoloven prosazovat moderní střízlivé architektonické směry. Jedna z prvních takto pojatých byla slavnostně otevřena v Hradci Králové v roce 1930. Sokolům se pro ni podařilo získat jedinečné místo na nábřeží Labe a zároveň v bezprostřední blízkosti historického centra města. Funkcionalismus byl přirozeně zvolen pro sokolské stavby i v jeho prvorepublikovém centru – Brně. Základní kámen zdejšího víceúčelového sokolského komplexu, který projektoval architekt Miloš Laml, byl položen v roce 1927. Za dva roky bylo otevřeno atletické hřiště a rok nato byl zahájen provoz v obou tělocvičnách. Do komplexu byl začleněn a vhodně upraven i původní brněnský výstavní pavilon, z něhož vznikl velký společenský sál s předsálím a šatnami. Časem přibýlo také sokolské kino, restaurace a kavárna. Na fotografii z roku 1930 vpravo nahoře je boční pohled na tento komplex ze Sokolské ulice. Puristicky pojatá budova sokolovny tělocvičné jednoty Sokol Moravská Ostrava I byla vybudována v letech 1931–1932 podle projektu významného brněnského architekta Miloslava Kopřivy. Fotografie její novostavby je vlevo dole. Již tehdy byla u ní plánována dostavba v podobě velkokapacitního cvičebního sálu a také krytého bazénu. K jejich realizaci však tehdy z důvodu hospodářské krize nedošlo. Autorem návrhu funkcionalistické sokolovny v Jihlavě otevřené v roce 1935, byl známý brněnský architekt Bohuslav Fuchs. Ta je na fotografii vpravo dole.

Sokolské tělocvičny měly ve většině sídel zcela zásadní význam pro tamější život, a to nejenom tělocvičný, ale i společenský a kulturní. Jejich vnitřní dispozice většinou osahovala pódium (jednoduché jeviště) situované u jedné z kratších stěn obdélníkového půdorysu, dále divácký balkon, nebo i celou galerii. Musely mít i dostatečně dimenzovanou nářadovnu, která byla schopna pojmout kromě tělovýchovného nářadí a náčiní i židle a stoly používané při proměně tělocvičny v sál pro kulturní, nebo společenské akce. U větších sokoloven byla často jejich součástí i restaurace, či alespoň občerstvení. Vlevo dole je vnitřek sokolovny v Táboře slavnostně vyzdobený na šibřinky v roce 1929 a vpravo dole je tento interiér v roce 1936. Vpravo nahoře je interiér sokolovny v Unhošti při jedné z mnoha společenských akcí, které zde byly v meziválečném období uspořádány.

Stadion na *Sokolském ostrově* v Českých Budějovicích. Ten byl dokončen v roce 1924. Koncem června tohoto roku zde uspořádali jihočeští sokolové svůj III. krajeový slet. V rámci něj prošel ulicemi města velký sokolský průvod.

Vlevo je fotografie, na které je zachyceno reprezentační družstvo Československa před lehkotletickým utkáním ČSR – Rakousko dne 2. 9. 1934. Fotografie vpravo je svým způsobem unikátní. Sokol byl totiž znám svým velmi negativním postojem k fotbalu a také svojí silnou národní orientací. Na tomto snímku je ale zachyceno mužstvo německého klubu DFC Budweis před fotbalovým utkáním na *Sokolském ostrově* v roce 1932.

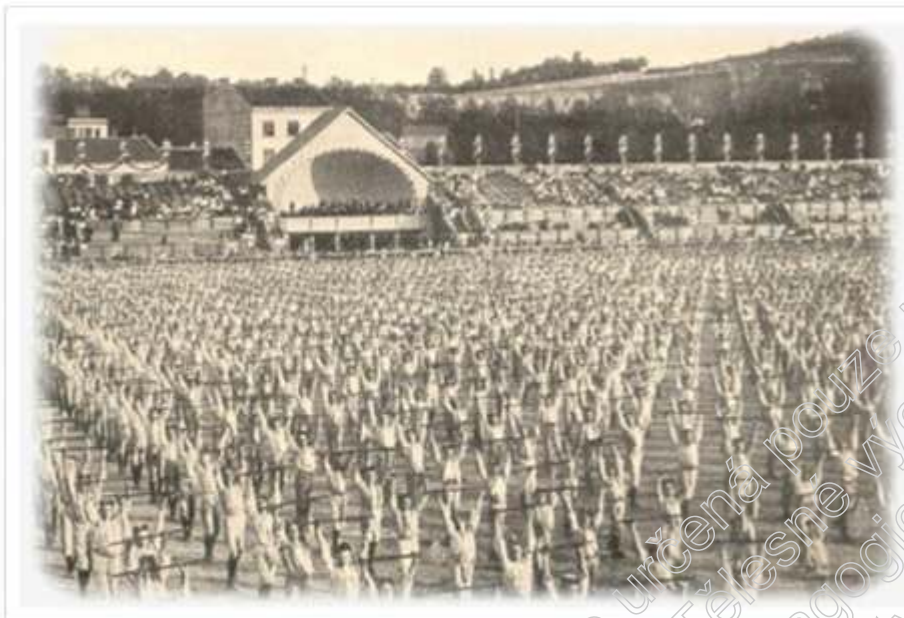

Československý Orel. Tato křesťansky orientovaná tělovýchovná organizace měla podobnou náplň a organizační strukturu jako Sokol. Jeho členská základna však byla téměř o řád menší. Na fotografii vlevo nahoře je Jan Šrámek (1870–1956), původně katolický kněz, následně významný politik a státník. Ten byl i dlouholetým starostou Čsl. Orla. Na plakátku vpravo je ideové heslo Československého Orla. Na fotografii vlevo dole je orelské gymnastické družstvo v roce 1929. Na obrázku vpravo dole jsou ukázky mužského a ženského orelského kroje ze 30. let.

Orelské tělovýchovné hnutí bylo nejvíce rozšířeno na Moravě (v Čechách to bylo spíše jen regionálně). První velký orelský slet se konal v Brně v roce 1922 (v místech budoucího výstaviště v Pisárkách). Snímek z tohoto sletu je vlevo nahoře. Druhý orelský slet se konal v roce 1929 v Praze. Dole členové a členky Orla v orelských krojích.

Vlevo nahoře je celkový pohled na cvičiště v Brně – Pisárkách v průběhu I. sletu Čsl. Orla v roce 1922, vpravo nahoře a vlevo dole jsou momentky ze cvičení na tomto sletu a vpravo dole je fotografie ze slavnostního průvodu městem.

Nahoře jsou momentky a plakátek a ze Svatováclavských dnů Orelstva, které se konaly v Praze na Strahově v roce 1929. Vpravo přichází na stadion prezident T. G. Masaryk. Sletový program byl rozdělen na dvě části. Dny dorostu a žactva proběhly od 27. 6. do 1. 7. a hlavní dny členstva od 3. do 7. 7. Společných cvičení mužů a žen se zúčastnilo 3 800 mužů a 4 100 žen. Vlevo dole je fotografie orlovný v jihomoravském Kojetíně před jejím dokončením v roce 1928 a na fotografii vpravo dole je reprezentativní orlovna v Hradci Králové, jež byla otevřena roce 1935.

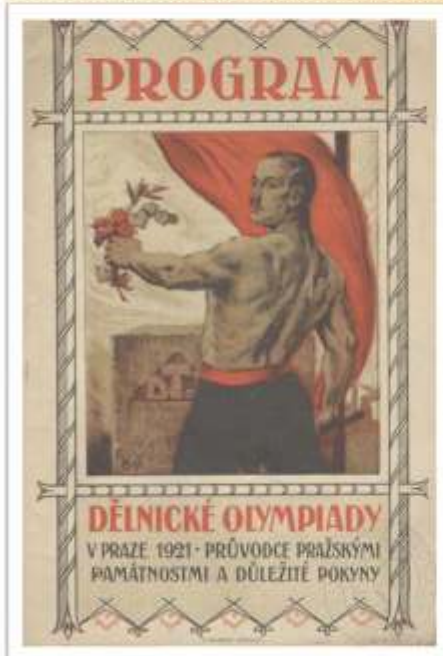

Svaz dělnických tělocvičných jednot – SDTJ se stal po I. světové válce početnou organizací, která měla v roce 1920 cca 220 tisíc členů. O rok později cca polovina členstva odešla do FDTJ. Mnozí z nich se ale v průběhu 20. let do SDTJ vrátili. SDTJ organizoval celostátní dělnické olympiády, jež byly skromnější obdobou sokolských sletů. Konaly se v letech 1921, 1927 a 1934. I v meziválečném období SDTJ vydával svůj časopis *Tělocvičný ruch*. Na fotografii vpravo nahoře je zachyceno skupinové cvičení jednoty DTJ v Kopřivnici. Vpravo dole je fotografie skromné budovy jednoty DTJ v Kolíně.

Plakát I. dělnické olympiády v Praze. Ta se konala na Letné v červnu 1921, těsně po rozštěpení SDTJ. O jejím průběhu byl natočen krátkometrážní film, ze kterého jsou vystřiženy tyto snímky. Kromě hromadných vystoupení jednotlivých složek byly součástí programu soutěže ve cvičení na nářadí, ale i řada dalších, a to i v méně konvenčních disciplínách. Například ve skupinové krasojízdě na kole.

II. dělnické olympiádě uspořádané v roce 1927, předcházela zimní část uspořádaná ve Velkých Hamrech u Tanvaldu. Zde se soutěžilo ve skocích na lyžích, v běhu na lyžích a v sánkování. O průběhu těchto soutěží byl natočen krátkometrážní film, ze kterého jsou vystřiženy snímky nahoře. Vlevo dole je fotografie pořízená při zájezdu DTJ do Norimberku v roce 1929 a vpravo dole je zachyceno veřejné vystoupení členů jednoty DTJ v Českých Budějovicích ve druhé polovině 20. let.

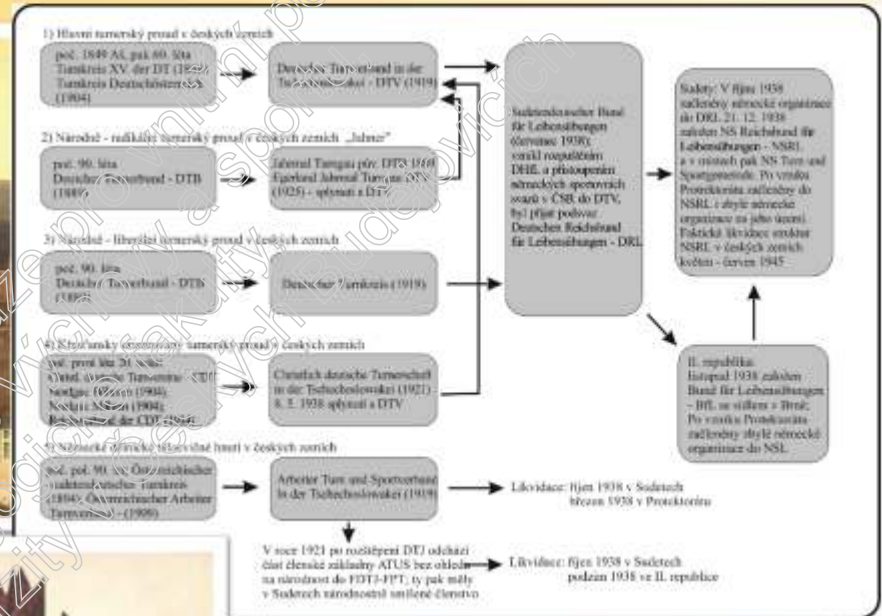

Federace dělnických tělocvičných jednot – FDTJ vznikla v roce 1921 odtržením od Svazu dělnických tělocvičných jednot. V roce 1926 se FDTJ sloučila s ostatními prokomunisticky orientovanými tělocvičnými a sportovními spolky ve **Federaci proletářské tělovýchovy – FPT**. Na fotografii vlevo nahoře je cvičení mužů na *Maninské spartakiádě* konané v červnu 1921. Na fotografii z 20. let vpravo nahoře předvádí cvičení s kladivy členové FDTJ Kopřivnice. FDTJ a FPT odmítaly Tyršovu tělocvičnou soustavu a při jejich vystoupeních a skladbách cvičící často imitovali pracovní pohyby. Na fotografii vlevo dole je skupina mužů FDTJ Č. Budějovice. Ti cvičili s kladivy při veřejném vystoupení této jednoty v místní části Rožnov v roce 1925. Na skupinovém snímku z druhé poloviny 20. let vpravo dole jsou zachyceni účastníci veřejného cvičení jednoty FPT Č. Budějovice na *Střeleckém ostrově*.

Německé tělocvičné organizace v meziválečném Československu. V roce 1919 došlo k nucenému odtržení německých tělocvičných organizací od původních celorakouských svazů a k jejich transformaci a přejmenování. Německé tělocvičné hnutí se podobně jako české, dělilo do několika proudů podle politické či náboženské orientace. Největší turnerskou organizací zde byl **Deutscher Turnverband in der Tschechoslowakei – DTV**. Ten měl ve 30. letech více jak 300 tisíc členů. Do jeho čela se ale dostal později nechvalně proslulý Konrád Henlein a pod jeho vedením postupně fašizoval. Kromě DTV zde byl i liberální svaz DT působící zejména ve velkých městech českého vnitrozemí, dále křesťanský CDT a dělnický ATUS. Schéma transformace německých tělocvičných organizací v Československu je vpravo nahoře. Uprostřed dole je plakátek ke svazové cvičební slavnosti ATUS uspořádané v Chomutově v roce 1936. Vlevo dole je titulní list turnerského kalendáře pro rok 1935. Na pohlednici vlevo nahoře je tělocvična Turnvereinu v Litvínově. Vpravo dole je fotografie ze župní tělocvičné slavnosti (sletu) DTV v Žatci v roce 1934.

Židovské tělocvičné a sportovní organizace v Československu. První židovské tělocvičné jednoty na našem území vznikly hlavně na Moravě, a to na přelomu 19. a 20. stol. Československá odnož tělovýchovné organizace **Makabi** byla založena v roce 1919. Toto hnutí se poměrně rychle šířilo do řady měst a míst ČSR. Z hlediska tělocvičné náplně mu byla vzorem hlavně organizace Sokol. Aktivity jednot se neorientovaly pouze na gymnastiku a základní tělesná cvičení, ale v průběhu několika let se jejich činnost rozšířila o řadu sportovních odvětví. Na fotografii vpravo nahoře je gymnastické družstvo jednoty Makabi v Prostějově. Čs. svaz Makabi byl velmi aktivní i na mezinárodním poli a jeho delegace se zúčastnila I. a II. světové *Makabiády*, které byly uspořádány v Tel Avivu v roce 1932 a 1935. Na fotografii vlevo nahoře je zachycen příchod československé výpravy na stadion v Tel Avivu při zahájení II. světové Makabiády. V únoru 1936 byly v Banské Bystrici uspořádány II. světové zimní hry Makabi. Jejich organizace a sportovní výsledky přinesly velké uznání, a to nejen v židovských sportovních kruzích. Vlevo dole je oficiální plakát II. světových zimních her Makabi. Na fotografii vlevo je zachycen slavnostní nástup účastníků tělovýchovné a sportovní části III. územního kongresu Československého svazu Makabi uspořádaného v Žilině v červenci 1937.

Československý olympijský výbor – ČSOV. Ten hlavně organizoval a zajišťoval naši účast na olympijských hrách. Zastřešující a koordinační organizací našeho sportu byla v letech 1919–1927 **Československá sportovní obec.** Její funkcionáři se snažili sladit činnost jednotlivých svazů, zprostředkovávat jejich styk se státními orgány a zastupitelstvy měst a přispět k získávání finančních prostředků pro sport. Ve druhé polovině 20. let se ale dostala do krize, ke které přispěl zejména ostrý spor jejích funkcionářů s funkcionáři Československé fotbalové asociace. Krize vyvrcholila ukončením činnosti Čs. sportovní obce. Na její práci navázal **Československý všesportovní výbor – ČSVV** založený 11. března 1928. V jeho čele stanul **Dr. Rudolf Pelikán.** V roce 1930 v něm bylo sdruženo 22 národních sportovních svazů a přidruženo dalších 6 členů. Dole uprostřed je **Jiří Stanislav Guth-Jarkovský** předseda ČOV a ČSOV v letech 1900–1929 a člen MOV v letech 1894–1943. V olympijských funkcích jej vystřídal všestranný sportovec a velmi činorodý sportovní funkcionář **prof. MUDr. Josef Gruss** (vpravo dole). Ten byl postupně funkcionářem a předsedou několika sportovních klubů a svazů a především pak v letech 1929–1951 předsedou ČSOV a v letech 1946–1965 členem MOV.

Československý Vsesportovní výbor

Členové řádní:

1. Čsl. atletická amatérská unie
2. Čsl. svaz atletiky
3. Autoklub RČS
4. Aeroklub RČS
5. Čsl. unie boxerů amatérů
6. Bruslařský svaz RČS
7. Čsl. ústřední jednota velopedistů
8. Čsl. asociace fotbalová
9. Čsl. svaz rugby footballu
10. Čsl. svaz házené a ženských sportů
11. Čsl. svaz pozemního hockeye
12. Čsl. svaz kanadského hockeye
13. Čsl. jezdecký svaz
14. Čsl. Jockey-Club
15. Svaz kanoistů RČS
16. Čsl. lawn-tenisová asociace
17. Svaz lyžařů RČS
18. Čsl. amatérský plavecký svaz
19. Čsl. obec střelecká
20. Čsl. svaz šermířský
21. Čsl. table-tenisová asociace
22. Svaz veslařů RČS

Členové mimořádní:

1. Svaz junáků-skautů RČS
2. Svaz Makkabi ČSR
3. Matfurský tělovýchovný spolek
4. Středoškolský spori
5. Čsl. výbor olympijský
6. Volleybalový a basketbalový svaz RČS

VII. OH 1920 Antverpy.

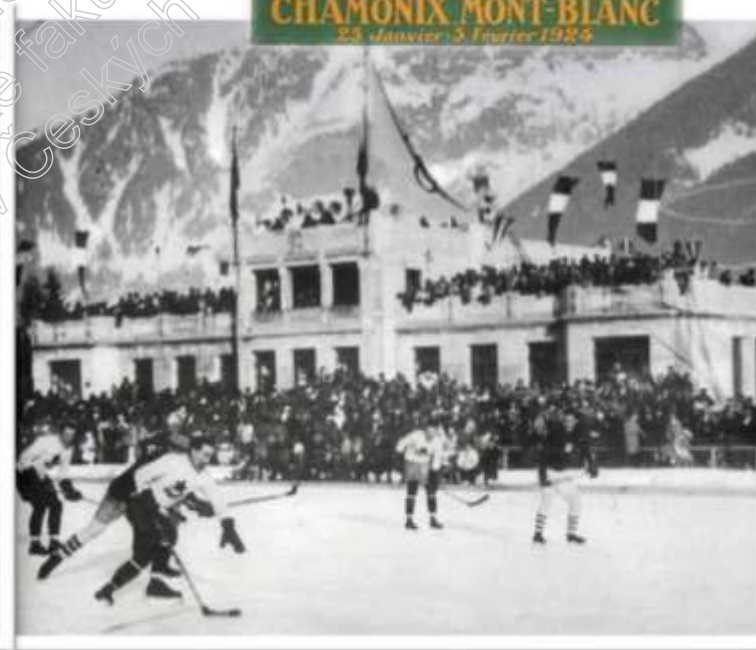
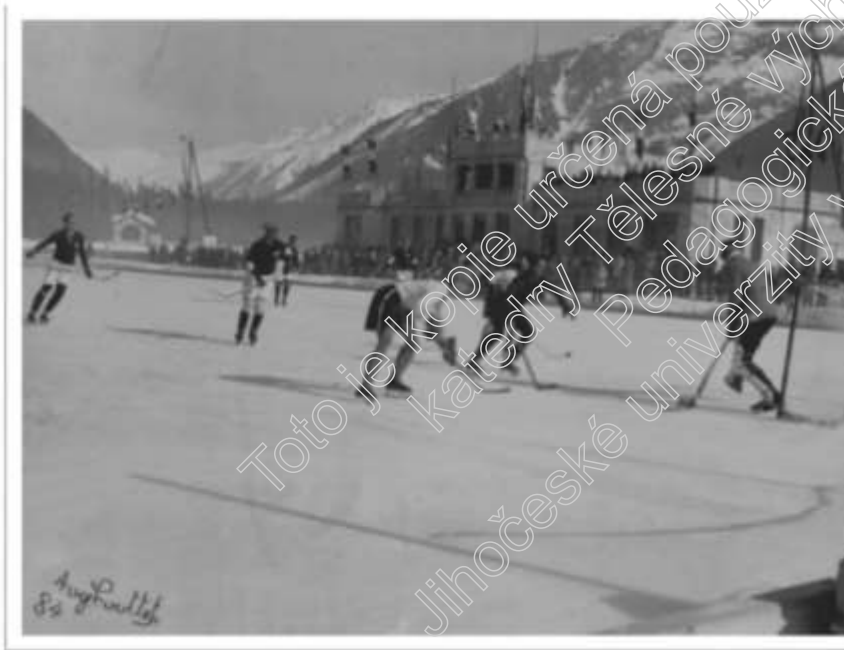
Těchto her se naši sportovci poprvé zúčastnili pod vlajkou suverénního státu. Výprava mladého samostatného Československa čítala 123 členů, ale získala jen dvě bronzové medaile a v celkovém pořadí národů obsadila až 21. místo. O naše bronzové medaile se zasloužili hokejisté (uprostřed nahoře) a tenistka Milada Skrbková (vpravo nahoře). Naopak odchodem během finálového utkání zde udělali ostudu fotbalisté (vlevo dole). Velkou část naší výpravy tvořili sokolští gymnasté. Ti jsou zachyceni na barevném diapozitivu vpravo dole při skupinovém cvičení na koni našich.

I. ZOH 1924 Chamonix.

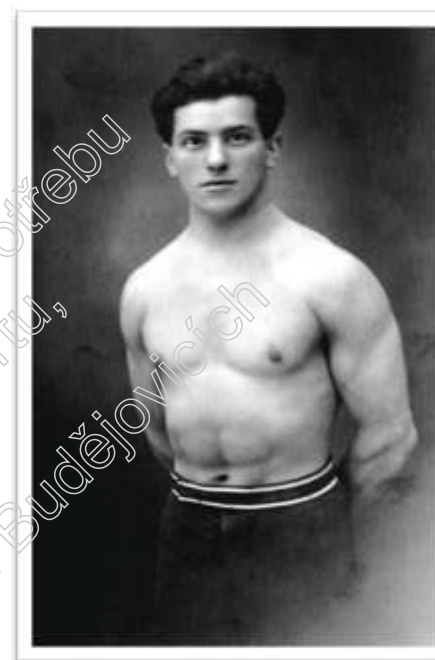
První ZOH byly původně uspořádány jako tzv. *Týden zimních sportů*. Do Chamonix vyslalo Československo výpravu 27 sportovců. Ta se ale vrátila bez medaile. Momentky dole byly pořízeny během olympijského hokejového turnaje. Vlevo je z utkání ČSR – Švýcarsko v roce 1924, které skončilo naším vítězstvím 11:2. Momentka vpravo je z utkání ČSR – Kanada, ve kterém jsme naopak utrpěli potupnou a naši historicky nejvyšší porážku 0:30.

VIII. OH 1924 Paříž.

Do Paříže Československo vyslalo výpravu 128 sportovců, a ta v celkovém pořadí národů obsadila 12. místo. Zlatou medaili zde vybojoval gymnasta Bedřich Šupčík ve šplhu na 8 m laně. Ta je vůbec první olympijskou zlatou pro naše barvy. Dále zde naši sportovci získali 4x stříbro a 5x bronz. Na fotografii vlevo dole je část naší výpravy při zahajovacím ceremoniálu OH 1924. Na portrétní fotografii vpravo nahoře je Bedřich Šupčík. Vpravo dole je snímek vystřižený z filmu, na kterém je zaznamenán jeho vítězný výkon.

II. ZOH 1928 Svatý Mořic.

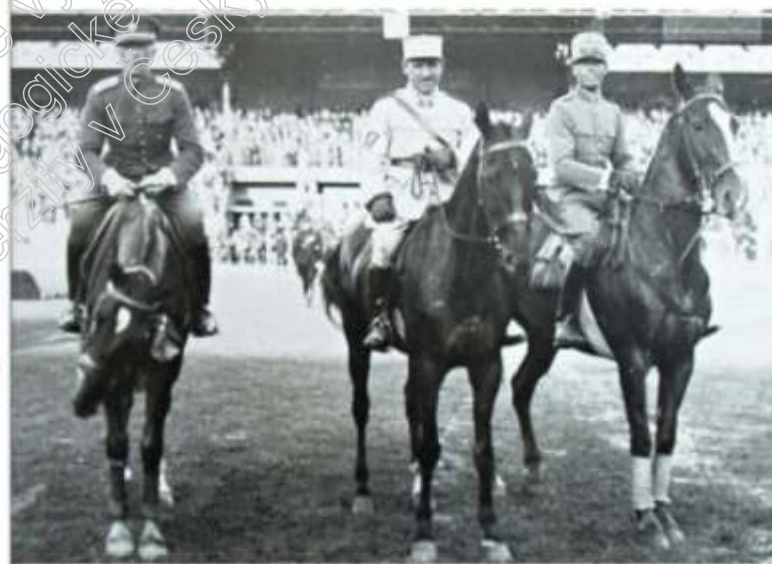
Na tyto hry vyslalo Československo výpravu 28 sportovců, a ta v celkovém pořadí národů obsadila 10. místo. Bronzovou medaili zde vybojoval Rudolf Burkert ve skoku na lyžích. Ta je naší vůbec první medailí ze ZOH. Rudolf Burkert je na fotografii vpravo. Na fotografii vlevo dole je zachycen slavnostní průvod před zahájením II. ZOH. Na fotografii vpravo dole je vidět nádhernou scenérii okolo přírodní ledové plochy ve Svatém Mořici. Zde se odehrávaly zápasy v ledním hokeji a soutěže v krasobruslení a rychlobruslení.

IX. OH 1928 Amsterdam.

Na tyto OH vyslalo Československo výpravu 69 sportovců, a ta v celkovém pořadí národů obsadila 11. místo. Zlatou medaili zde získal gymnasta Ladislav Vácha za cvičení na bradlech. Ten je na portrétní fotografii vpravo. Druhou zlatou získal František Ventura v jezdeckví. Dále zde naši sportovci získali 5x stříbro a 2x bronz. Na fotografii vlevo dole je zachycen nástup československé výpravy na olympijský stadion. Na fotografii vpravo dole je štábní kapitán František Ventura se svými největšími soupeři. Ventura je na ní vlevo.

III. ZOH 1932 Lake Placid.

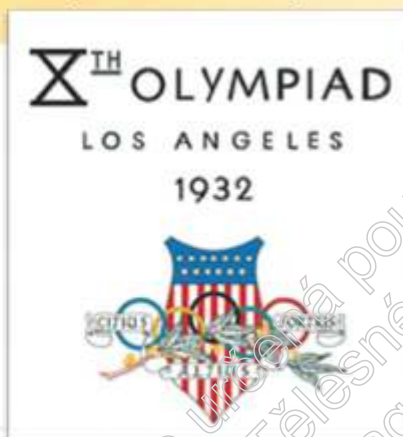
Na tyto ZOH vyslalo Československo jen malou výpravu 5 sportovců, a ta se vrátila bez medaile. Na fotografii vlevo dole pózuje naše malá výprava na nádraží v Praze před odjezdem do Lake Placid. Na fotografii vpravo je zachycen slavnostní nástup jednotlivých výprav při zahajovacím ceremoniálu III. ZOH. Malou československou výpravu zde vedl známý projektant lyžařských můstků arch. Karel Jarolímek.

X. OH 1932 Los Angeles.

Také na tyto OH vyslalo Československo malou výpravu čítající jen 7 sportovců, ale ta zde byla velmi úspěšná. Zlatou medaili vybojoval Jaroslav Skobla ve vzpírání a dále zde naši sportovci získali 2x stříbro a 1x bronz. Na fotografii vpravo nahoře je Československá výprava na palubě parníku během cesty na OH 1932. Jsou na ní stojící zleva Skobla, Engel, Menšík, Dr. Vidimský, Dr. Čížek, Douda, Hekš, Kalina a sedící zleva Maudr, Pšenička a Urban. Také na fotografii vlevo dole je zachycena československá výprava během plavby přes Atlantický oceán. Na fotografii dole uprostřed vítají naši výpravu americké krajanky. A na fotografii vpravo dole gratuluje stříbrný Němec Straßberger Skoblovi ke zlaté medaili.

IV. ZOH 1936 Garmisch-Partenkirchen.

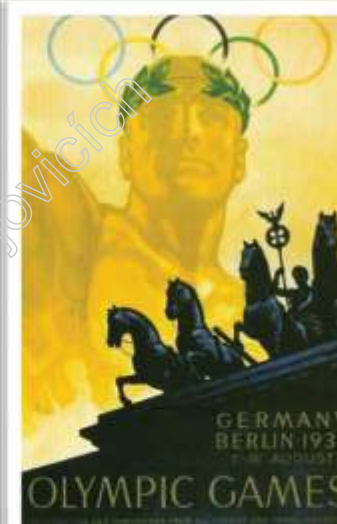
Na tyto ZOH vyslalo Československo velkou výpravu 74 sportovců. Ta se ale vrátila bez medaile. Hitler si účast na těchto hrách samozřejmě nenechal ujít. Měl Alpy rád. V jejich jiné části měl své letní sídlo a Mnichov, ležící v blízkosti Garmisch-Partenkirchenu, také často navštěvoval. V Ga-Pa však vystupoval ještě méně okázale, než tomu pak bylo v létě v Berlíně. Na fotografii vlevo je zachycen jeho slavnostní příjezd na IV. ZOH. Na fotografii vpravo je zachycena část hlediště při slavnostním nástupu účastníků her před jejich zahájením. I u řadových diváků tehdy bohužel převládal nacistický pozdrav.

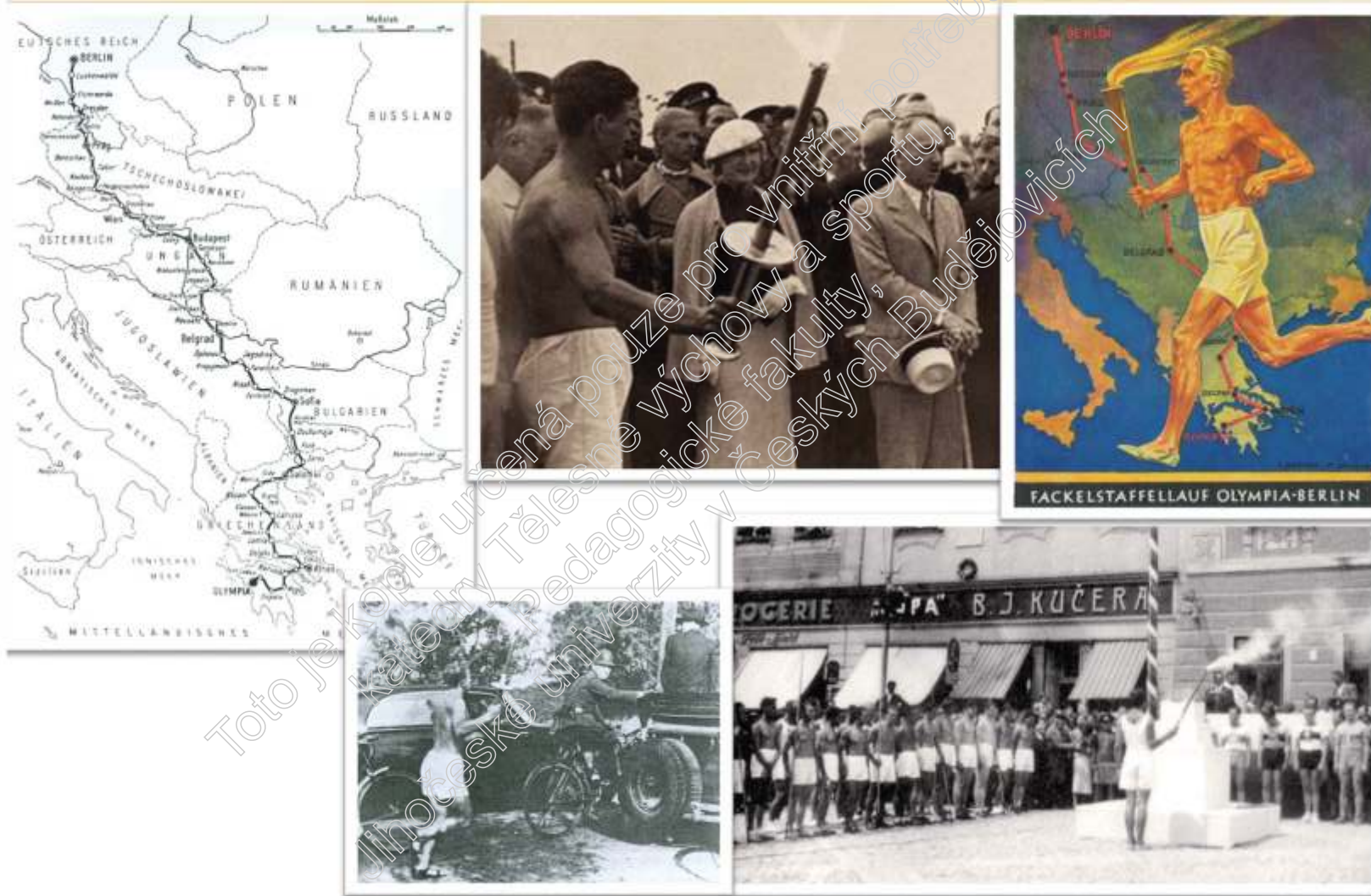
XI. OH 1936 Berlín.

Celkem 4 066 závodníků a závodnic zde soutěžilo ve 21 sportovních odvětvích. Poprvé na OH dorazil olympijský oheň zažehnutý v řecké Olympii a poprvé se také z OH uskutečnil televizní přenos. Hry však vstoupily do dějin jako nejkontroverznější novověká olympiáda. Nepokrytě se nad nimi vznášel duch nacismu, který je zcela ovládl. Největší hvězdou berlínské olympiády byl k Hitlerově velké nelibosti jedinečný americký černošský sprinter Jesse Owens, který je na fotografii vpravo dole.

Na návrh Carla Diema generálního tajemníka organizačního výboru LOH 1936, se uskutečnil štafetový běh s olympijským ohněm z řecké Olympie. Štafeta vedla i přes území Československa po ose J. Hradec – Praha – Teplice (viz mapka). Zde však spíše budila kontroverze. Uprostřed nahoře prezident Edvard Beneš s manželkou Hanou zdraví olympijskou štafetu v Sezimově Ústí. Její tehdejší policejní ochrana v Československu působí z dnešního pohledu až směšně. Vpravo dole je fotografie pořízená při uvítání štafety na náměstí v Jindřichově Hradci.

Československo vyslalo do Berlína rekordní výpravu 179 sportovců, a ta v celkovém pořadí národů obsadila 13. místo. Naši sportovci zde získali 3x zlato, a to gymnasta Alois Hudec za nezapomenutelnou sestavu na kruhách, dále kanoisté Z. Škrlant – V. Mottl za vítězství v C2 na 10 km a další kanoisté V. Syrovátka – J. Brzák za vítězství C2 na 1 km. Dále zde naši sportovci získali ještě 5x stříbro a 1x bronz. Na fotografiích nahoře vlevo a uprostřed je zachycen Alois Hudec během cvičení své vítězné sestavy. Na fotografii vlevo dole pak přejímá zlatou olympijskou medaili. Fotografie vpravo nahoře je z cíle olympijského závodu na 1 km. Momentka uprostřed dole byla pořízena během závodu na 10 km. Na fotografii vpravo dole jsou naši zlatí kanoisté. Zleva: Mottl, Škrlant, Syrovátka a Brzák.

Fotbal byl již v meziválečném období našim nejoblíbenějším sportem. Československá asociace fotbalová měla v roce 1934 70 tis. členů. V roce 1934 na MS v Římě vybojovali naši fotbalisté 2. místo. Sparta zvítězila v tehdejší nejvýznamnější evropské klubové soutěži – Středoevropském poháru v letech 1927 a 1935, Slavia pak v roce 1938. Vlevo nahoře je mužstvo ČSR před finále MS 1934. Uprostřed nahoře je náš nejslavnější brankář František Plánička. Ten se na fotografii vpravo nahoře zdraví před římským finále s kapitánem Italií Gianpiero Combim. Vlevo dole je zachycen jeho jedinečný styl chytání. Vpravo dole je fotografie mužstva Slavia bezprostředně po vítězství ve finále Středoevropského poháru v roce 1938 v Budapešti. První stojící hráč zleva je Josef Bican. Pohár drží tehdy kapitán Slavia Slovák Ferdinand Daučík, jenž po emigraci v 50. letech trénoval mimo jiné i slavnou Barcelonu. Plánička zde kvůli zranění chyběl.

Na fotografii vlevo nahoře jsou zachyceny davy diváků, jež proudí na stadion Sparty na Letné před semifinálovým utkáním Středoevropského poháru 1936 Sparta Praha – Ambrosiana Milán (dnešní Inter). Ten již měl moderní podobu, kterou získal při rekonstrukci po zničujícím požáru. Vpravo nahoře je momentka z tohoto zápasu. Sparta vyhrála oba zápasy, a sice 5:3 a 3:2 a postoupila do finále. Ve finále ale překvapivě nepřehrála Austrii Vídeň. Na fotografii vlevo dole je celkový pohled na stadion v Římě při finálovém utkání Itálie – Československo na MS 1934 (2:1 v nastavení). Vpravo je momentka z tohoto zápasu.

Fotografie Letenské pláně okolo roku 1922. Vlevo je v popředí hřiště DFC Prag a za ním hřiště Slavia Praha, uprostřed je obří *Klusácký stadion* s klopenou cyklistickou dráhou a uprostřed vpravo je vidět hřiště Sparty. Na Letenské pláni tehdy byla i celá řada dalších hřišť a sportovišť. Ta jsou ale na této fotografii špatně rozeznatelná. Vlevo dole je mužstvo Slávie na Letné v roce 1930 a vpravo je známá fotografie (ale zřejmě jde o fotomontáž) největší útočné hvězdy Slavia Josefa Bicana, jenž za ni hrál v letech 1937–1948.

Gymnastika. Ta byla v meziválečném období našim velmi úspěšným sportovním odvětvím. Vlevo nahoře je československé gymnastické družstvo na OH 1920 v Antverpách při společných prostných. Vpravo je část našeho družstva při běhu přes překážky. Při něm se tehdy hodnotila hlavně ladnost a koordinace pohybu celého družstva. V tomto období velmi úspěšnou reprezentaci na OH a MS takřka výlučně zajišťovala družstva ČOS. Z tohoto důvodu ani nedošlo k ustanovení národního gymnastického svazu. Momentka vlevo dole byla pořízena na nádvoří Tyršova domu během vylučovacího závodu pro OH 1924 v Paříži. Je na ní zachycen Ladislav Tikal. V pozadí je vidět sokolský hotel *Stará zbrojnice*. Taktéž na nádvoří Tyršova domu předvádí v roce 1926 František Pecháček stoj jednoruč na bradlech. Momentka vpravo dole byla pořízena v tělocvičně Tyršova domu během přípravy sokolského družstva na závody v USA v roce 1929.

Na fotografii vlevo nahoře je zachycen náš nejlepší gymnasta Alois Hudec při svém jedinečném prvku – rozporu střemhlav. Hlavně ten mu dopomohl při nezapomenutelném cvičení na kruzích na OH 1936 v Berlíně ke zlaté olympijské medaili. Vpravo nahoře je zachycen při nácvičku klasického rozporu na nádvoří Tyršova domu. Dole jsou momentky pořízené při mezinárodních závodech ve sportovní gymnastice na Strahově v roce 1938.

Lehká atletika. Poměrně značné oblibě se u nás v meziválečném období těšila lehká atletika. Ta ale tehdy měla kupodivu jen malou oficiální členskou základnu. ČAAU totiž vykazovala v roce 1934 jen 1 200 členů. Nejvíce ale byla rozvíjena mimo unii, a to na středních a vysokých školách, ale také v Sokole, Orlu a organizaci YMCA. O zavedení moderních tréninkových metod se u nás nejvíce zasloužil Čechoameričan J. A. Pipal (vlevo nahoře). Mezi nejlepší atlety tohoto období patřil vrhač František Douša, účastník OH 1928, 1932 a 1936. Na OH 1932 vybojoval v kouli bronz. V letech 1932–1934 byl držitelem SR. Nahoře uprostřed je zachycen František Douša při světovém rekordu, který vytvořil 24. 9. 1932 výkonem 16,20 m. Vedle je fotografie, na které je zachyceno měření tohoto rekordního vrhu. V meziválečném období pokračovala jedinečná tradice závodu Běchovice – Praha. Vlevo dole je zachycen ruch na startu tohoto závodu v roce 1937 a uprostřed je na trati posledního prvorepublikového ročníku (1938) porážčí vítěz Jan Pivoňka. Vpravo dole je momentka z proslulého chodeckého závodu o mistrovství ČSR na trati Praha – Poděbrady v roce 1934.

Vzpruhou zejména pro naši ženskou atletiku se staly III. ženské světové hry, které byly uspořádány v roce 1930 v Praze na Letné a které vzhledlo na 50 tis. diváků. Nahoře jsou momentky ze slavnostního zahájení těchto her. Vlevo dole je detailní snímek reprezentanta Univerzity Markla při skoku o tyči. Ten byl pořízen při utkání *Universita – Technika* 10. května 1934. Dole uprostřed, na snímku pořízeném při tradičním utkání Sparta – Slavia dne 15. 9. 1935, probíhá vítězně cílem Evžen Rošický, vícenásobný mistr ČSR na 800 a 400 m, čs. rekordman a účastník ME 1934 a OH 1936. Evžen Rošický byl v roce 1942 popraven nacisty. Na jeho počest byl v letech 1947–1989 v Praze pořádán po něm nazvaný memoriál.

Olympijských her 1924 a 1928 se zúčastnil i vytrvalec Karel Nedobitý. Ten byl osminásobným mistrem ČSR, mnohonásobným čs. rekordmanem v bězích na 5 km, 10 km a nestandardních tratích. Za AC Stadion Č. Budějovice startoval v roce 1928 a následně pak od roku 1932. Později se stal členem SK Č. Budějovice a poté několika dalších zdejších atletických klubů. V Č. Budějovicích pak po dlouhou dobu pracoval jako trenér atletiky a vychoval zde desítky závodníků a závodnic. Založil několik závodů, mimo jiné silniční běh *Okolo Hluboké*. Byl funkcionářem organizace YMCA, atletického svazu, autorem knih *Vytrvalý běh* a *Ženská atletika* a řady ročenek a prací o českobudějovické atletice. Vlevo nahoře je skupinový snímek našich atletů juniorů z roku 1925. Nejmenší z nich je ještě v dresu Sparty Karel Nedobitý. Ten je zachycen i na snímku vpravo. Na něm je již v roli trenéra uprostřed družstva Č. Budějovic při mistrovství ČSR žen na Letné 30. 6. – 1. 7. 1934. Lehkoatletické utkání ČSR – Rakousko proběhlo 2. 9. 1934 na tehdy ještě nestandardní atletické dráze Sokolského stadionu v Č. Budějovicích. Vlevo je zachycen v čele překážkového běhu náš reprezentant Leitner, vpravo pak probíhá vítězně cílem Karel Kněnický.

Cyklistika. Mezi nejznámější cyklistické soutěže patřily závody Praha – Kolín – Praha, Praha – Karlovy Vary – Praha, Praha – Pardubice, závody v Plzni a na Moravě. V náplni našich cyklistických klubů ale převládala v drtivé míře cykloturistická a společenská činnost. Plnohodnotnému závodění se věnoval jen zlomek členské základny ČSÚJV, která čítala v roce 1934 necelých 10 tis. členů. Zejména kvůli nedostatečným materiálním podmínkám byli ale naši závodníci na mezinárodní úrovni neúspěšní. To platilo jak pro silničáře, tak ještě ve větší míře pro dráhaře. K významnému zvýšení jejich výkonnosti nepřispělo ani otevření velkého víceúčelového stadionu v Praze na Letné v květnu 1922. Jeho součástí totiž byla 1 125 m dlouhá klopená cyklistická dráha, tehdy nejdelší na světě. Na fotografii vlevo jsou zachyceny okamžiky před startem cyklistického závodu na dráze na Letné v roce 1922. Momentka vpravo je ze závodu za motorovými vodiči uspořádaném na této dráze v roce 1922. Na těchto fotografiích je patrný velký rozměr a míra klopení zatáček tohoto vskutku obřího oválu. Vlevo dole je momentka z cyklistického závodu Praha – Děčín – Praha. V popředí jsou závodníci Haupt a Rameš. Momentka z pol. 30. let vpravo dole, je z utkání v kolové (tehdy ovšem biciklballu) ČVK Vinohrady – AC Sparta.

Tradice našeho nejznámějšího cyklistického maratónu Praha – Karlovy Vary – Praha dlouhého 262 km byla založena v roce 1921. Prvním vítězem se stal závodník pražské Sparty Procházka, který tuto obtížnou trať zvládl průměrnou rychlostí 24,98 km/hod. Na fotografii vlevo nahoře projíždí cílem Karel Frič – vítěz ročníků 1931, 1932 a 1933. Mimořádně obtížným závodem byl *Memoriál Václava Kužela*, který pořádala 17. 7. 1938 SK Slavia Praha na trati Praha Pankrác – Tábor – Č. Budějovice a zpět!!! Startovalo se již ve čtyři hodiny ráno a jelo se za plného provozu. V Č. Budějovicích se obracelo před restaurací *Modrá hvězda* na rohu Linecké a Mánesovy ul. Ta je zachycena na fotografii vpravo nahoře. Fotografie vlevo dole byla pořízena během cyklistického závodu dvojic do vrchu Pražačka na Žižkově 23. 9. 1934. Fotografie vpravo je z cyklistického závodu do vrchu *Hřebenka* v Praze uspořádaného 1. 9. 1935.

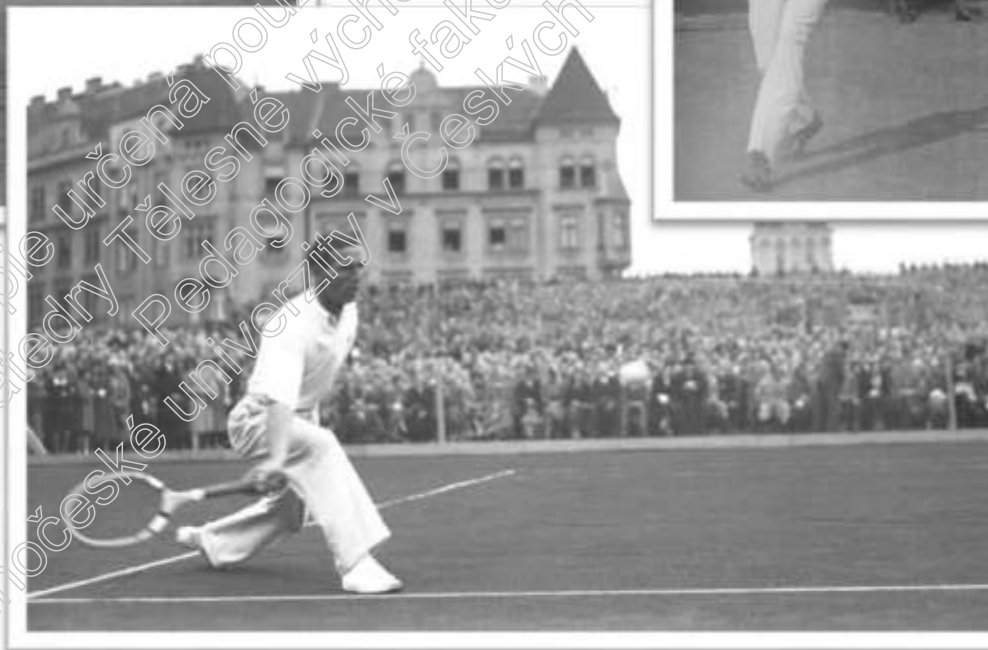
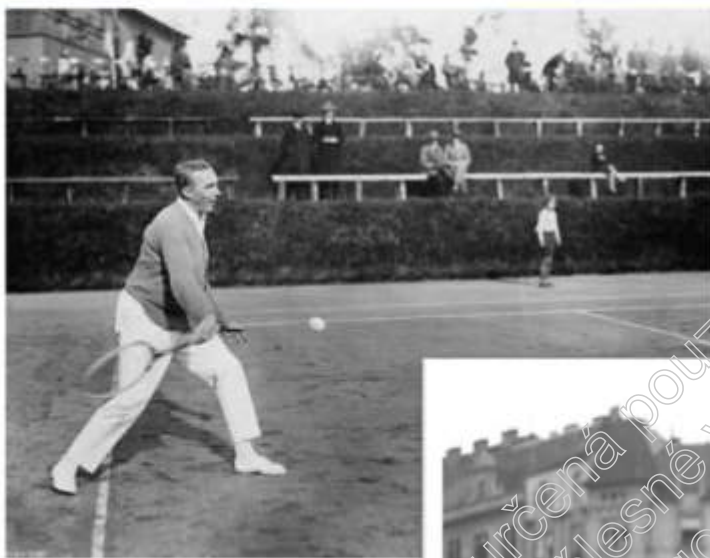

Tenis. Hned po válce zahájila činnost Československá lawn-tennisová asociace – ČsLTA. Ta se stala v roce 1919 řádným členem Mezinárodní tenisové federace – FILT. V roce 1934 měla 15 600 členů. Československý tenis měl již v meziválečném období několik vynikajících hráčů světové úrovně. Karel Koželuh byl všestranným sportovcem, který dosáhl nejvyšších met v tenise, ale výborně Československo reprezentoval i v hokeji a fotbale. V tenise byl profesionálním mistrem světa v letech 1925–1930 a 1932, zvítězil na US Pro Championship ve dvouhře v letech 1929, 1932 a 1937 a ve čtyřhře v roce 1929. Jeho exhibiční utkání s Billem Tildenem v Madison Square Garden v New Yorku sledovalo 17 000 diváků! Jan Koželuh byl mistrem ČSR ve dvouhře i čtyřhře v letech 1925–1928, reprezentoval v Davisově poháru 1924–1930, v roce 1927 byl ve čtvrtfinále Wimbledonu. Kederich Menzel byl mezinárodním mistrem ČSR ve dvouhře v letech 1933–1935 a 1937 a ve čtyřhře v letech 1932–1933 a 1935–1936. V DC od roku 1928 reprezentoval v 30 utkáních ČSR a v pěti pak i Německo. Byl ve čtvrtfinále dvouhry ve Wimbledonu v letech 1933 a 1935 a ve finále dvouhry na Roland Garros v Paříži v roce 1938, v roce 1937 byl v semifinále čtyřhry ve Wimbledonu. Ve světovém žebříčku figuroval v roce 1934 na 5. místě. Ladislav Hecht v DC reprezentoval ČSR v letech 1931–1938. Byl mezinárodním mistrem ČSR ve čtyřhře v letech 1935–1937, ve Wimbledonu byl v roce 1937 v semifinále čtyřhry. Na evropském žebříčku figuroval v roce 1934 na 8. místě. Na fotografii vlevo je slavný tenista Velké Británie Fred Perry při tréninku před daviscupovým utkáním s Československem 9. – 11. 7. 1931 v Praze. Náš tým v něm utrpěl porážku 1:4. Vpravo je náš reprezentant Ladislav Hecht při daviscupovém utkání s Francií 5. – 7. 6. 1937. V něm jsme tohoto obávaného soupeře konečně porazili, a to hned 4:1.

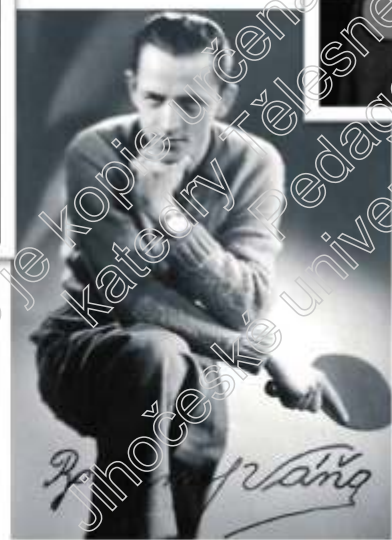

Vlevo je zachycen Ladislav Žemla. Dole je Karel Koželuh v roce 1932 v Praze na Letné při exhibici s William Tatem Tildenem (na kurtu zřízeném jen pro tuto příležitost na fotbalovém stadionu Sparty). Tuto exhibici před 15 tisíci diváků vyhrál Tilden 4:6, 6:2, 6:2, 6:3. Tilden (je na snímku vpravo nahoře) je považován za jednoho z největších tenistů všech dob, a to nejen pro dosažené výsledky, ale také díky dokonale zvládnuté technice úderů a zápasové taktice. Dodnes se např. podle něj vyznává důležitost sedmé hry (game) pro výsledek setu u výkonnostně přibližně rovnocenných soupeřů, zejména pak v případě posledního setu zápasu (tzv. Tildenův game).

Stolní tenis. Ten se u nás jako plnohodnotný sport etabloval až po roce 1925. Do té doby se hrál hlavně jako zimní příprava v lawn-tenisových klubech či společenská zábava ve studentských spolcích. Čs. tabletennisové asociace – ČsTTA vznikla v letech 1925–1927 a hned se stala spolu zakládajícím členem Mezinárodní tabletennisové federace – ITTF. V roce 1934 měla více jak 1 tis. členů. Naši stolní tenisté patřili ve 30. letech k absolutní světové špičce. Marie Kettnerová (vlevo) získala v roce 1934 titul mistrně světa ve dvouhře, což byl vůbec první titul z MS pro náš sport. Je považována za průkopnici úspěchů čs. stolního tenisu, když na MS celkově získala šest zlatých, pět stříbrných a 12 bronzových medailí. Naším absolutně nejúspěšnějším stolním tenistou všech dob byl Bohumil Váňa (1920–1989). V letech 1937–1953 získal na mistrovstvích světa celkem 30 medailí, z toho 13 zlatých. První světový titul ve smíšené čtyřhře získal již v sedmnácti letech, titul ve dvouhře pak v osmnácti. Na skupinovém snímku nahoře jsou mistryně světa 1936 v družstvech: zleva Trude Kleinová, Marie Šmídová, Marie Kettnerová a Věra Votrubcová. Dole je na fotografii z 19. 4. 1935 naše tehdejší hvězdné národní družstvo. Sedící zleva: Bohumil Váňa, Trude Kleinová, Marie Kettnerová a Marie Šmídová, stojící první zleva je Stanislav Kolář. Stolní tenis tehdy měl i významnou rekreační podobu hranou v hostincích, na plovárnách, v různých klubovnách, trampských osadách, ve skautských organizacích a v tělovýchovných organizacích Sokol, Orel a DTJ.

Volejbal. První seznámení s volejbalem, ale i basketbalem a dalšími tzv. americkými hrami u nás proběhlo hned po I. světové válce v rámci cvičitelských kurzů MNO uspořádaných na hřišti Vysokoškolského sportu ve Strakově akademii. Jejich hlavním organizátorem byl činovník YMCA J. A. Pipal ve spolupráci s kapitánem Machotkou a J. W. Yongerem. Od roku 1921 začal u nás volejbal dostávat i organizační strukturu. V roce 1924 byl založen Vollejballový a basketballový svaz RČS – VBSRČS. V témže roce se hrála první oficiální soutěž – mistrovství republiky mužů. Vítězem se stal tým vysokoškoláků pražské Strakovy akademie. Volejbal se šířil i v Sokole a pro nenáročnost podmínek si jej rychle oblíbili i středoškoláci a skauti. V roce 1934 vykazoval VBSRČS 3 650 členů. Velkým mezníkem rozvoje volejbalu se stal rok 1936, kdy došlo ke vstupu Trampské volejbalové ligy – TVL do VBSRČS. Jejich sloučením se rozrostl počet volejbalových klubů v republice na celkem padesát. Vlevo nahoře je momentka ze semifinálového utkání volejbalového mistrovství republiky 1923, jenž mezi sebou sehrála mužstva Strakovy akademie I a II na svém domácím hřišti na Klárově. Vpravo nahoře je zachyceno ženské volejbalové klání v roce 1934 na hřišti trampské *Osady zapomenutých* nedaleko Mnichovic. Na fotografii dole hrají volejbal účastníci tábora YMCA v Nižboru.

Tyršovy hry v roce 1931. Momentka vlevo nahoře je z utkání Sokol Brno I. – Sokol Kroměříž a vpravo z utkání Sokol Kroměříž – Marathon Praha. Vlevo dole je momentka z volejbalového utkání v Užhorodu v období okolo roku 1929. Na fotografii vpravo dole pořízené okolo roku 1930 jsou zachyceny dorostenky Sokola při volejbalovém klání v Tyršově domě.

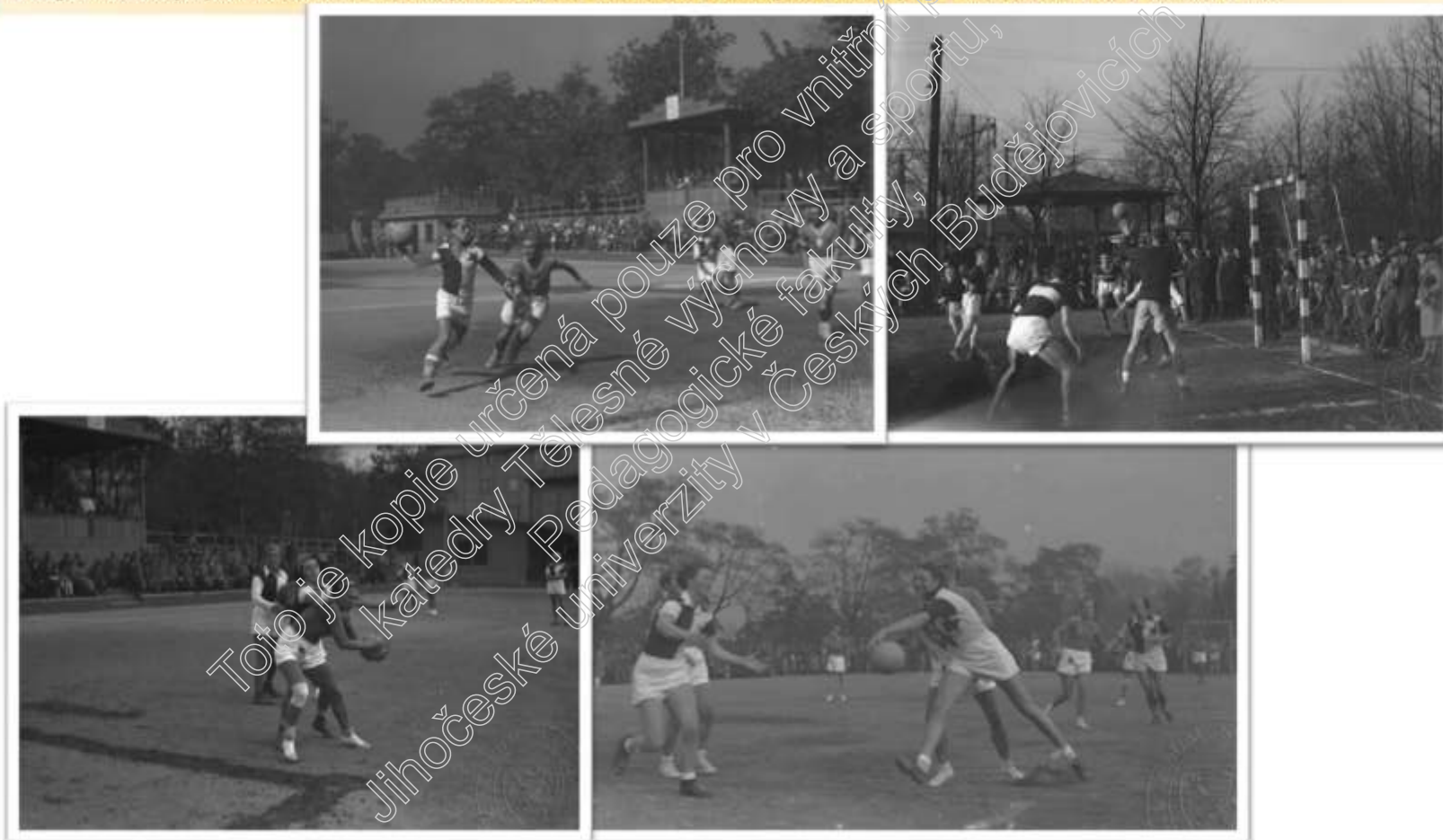
Basketbal. Také u počátků basketbalu u nás byla především YMCA. Na snímku vlevo nahoře jsou zachyceni mladí basketbalisté pod jednoduchým košem na jednom z letních táborů YMCA. Na bližší neurčené momentce vlevo dole je vidět již složitější venkovní konstrukci basketbalového koše se závažími. Vpravo nahoře je momentka z basketbalového utkání na Tyršových hrách. Vpravo dole je společná fotografie všech basketbalových týmů YMCA Praha.

V sobotu dne 13. března 1937 ve 20 hod. v domě Pražské YMCA
Členský večer Pražské YMCA
na počest vítězů basketbalové sezony
Tanec - Program Singing boys - Bál - Dům vypravený hosty - Taneční 24 1/2
Přednáška a hra Čtenářské rady pražské YMCA - Soutěž mezi YMCA, Praha 14, telefon 25797, 25725
„Víteš dítě na škole a v práci“
Výstřední zpráva o všem pro počet mladých v letech 1936/37

Házená. Zaslouhou velkého propagátora národní házené Jaroslava Trantiny byl v roce 1920 založen Československý svaz házené a ženských sportů. Svaz měl později až 167 klubů. Tehdejší házená se hrála v sedmičkách nebo devítkách. Devítilenná družstva byla mužská, ženská nebo smíšená (pět mužů a čtyři ženy). V roce 1921 byla československá házená (také česká, či národní) uznána jako mezinárodní kolektivní hra. Toto pojetí házené se začalo rozšiřovat do dalších zemí např. Francie, Polsko, Rumunsko, či Belgie. V roce 1934 byl ale založen Mezinárodní svaz míčových her. Čs. svaz do něj sice vstoupil, ale tento byl ovládán hlavně představiteli basketbalu a handbalu (mezinárodní házené). V důsledku jejich vlivu naše národní házená postupně začala ztrácet na mezinárodním poli své postavení. Po II. světové válce pak začal být i u nás kladen důraz hlavně na mezinárodní házenou. Vlevo nahoře je momentka z mistrovského zápasu SK Slavia Praha – Ikar Plzeň, vpravo pak momentka ze zápasu Sokol Doudlevecké Plzeň – Sokol Smíchov. Dole jsou fotografie z dvojzápasu O mistrovství RČS pro rok 1935 sehranému ženskými družstvy SK Slavia Praha a SK Židenice Brno.

Pozemní hokej. Bandyhokej, a to jak na zemi, tak i na ledě se u nás začal hrát již koncem 19. století. Ten se stal i základem pro vznik landky, tedy pozemního hokeje o 11 hráčích. Český svaz hockeyový – ČSH, sdružující kanadský i pozemní hokej, byl založen v roce 1908. Pozemní hokej hraný podle mezinárodních pravidel u nás zdomácněl na začátku 20. let. První mezistátní utkání sehrálo mužstvo Československa v roce 1922 v Brně, kde podlehl Rakousku 1:3. V roce 1924 byla pozemní sekce ČsSH jedním ze spoluzakladatelů Mezinárodní federace pozemního hokeje – FIH. Hned při prvním startu našeho národního mužstva na ME v roce 1925 vybojovali naši reprezentanti čtvrté místo. V roce 1930 se ČsSH rozdělil a Čs. svaz pozemního hokeje – ČsSPH, následně sdružoval 350 členů ve 25 klubech. Mezi nejagilnější kluby rozvíjející v té době tuto hru patřily SK Podolí, ČKS Karlín, ČKS Vyšehrad, SK Slavia, německý DEGH Prag a ŽSK Hagibor Praha. Momentky jsou z období 1934–1938. Ta vlevo nahoře je z utkání Československo – Japonsko na Strahově (0:2), ta vpravo nahoře byla pořizena při mezinárodním turnaji na hřišti DEGH Prag na Letné, vlevo dole při střetnutí ženských výběrů čs. a německého svazu na hřišti v Podolí a vpravo dole při utkání mezi výběrem Deutscher Hockeyverband a výběrem Indie na Letné.

Ragby. O zavedení ragby u nás se pokoušel již v roce 1895 Josef Rössler-Ořovský, ovšem bez většího úspěchu. Za jeho počátek je tak považován až rok 1926, kdy se začalo hrát v Brně a kde také byla zásluhou později známého malíře a spisovatele Ondřeje Sekory vydána jeho první pravidla. K jeho největšímu rozvoji ale došlo až v letech 1931–1934. V roce 1934 sice ještě stál Čs. svaz rugby footballu u založení Mezinárodní ragbyové federace – FIRA, záhy po tom ale u nás skončila první etapa jeho vývoje. Bylo to hlavně vinou finančních problémů. Momentka vlevo nahoře byla pořizena při mezinárodním utkání Československo – Německo sehraném 6. 5. 1934 na hřišti Sparty na Letné (9:19). I další momentky jsou ze stejného období. Ta vpravo nahoře je z utkání Marathon – Slavia na hřišti Slavia na Letné, vlevo dole z utkání Slavia – Studentská kolonie a vpravo dole z tradičního derby Sparta – Slavia.

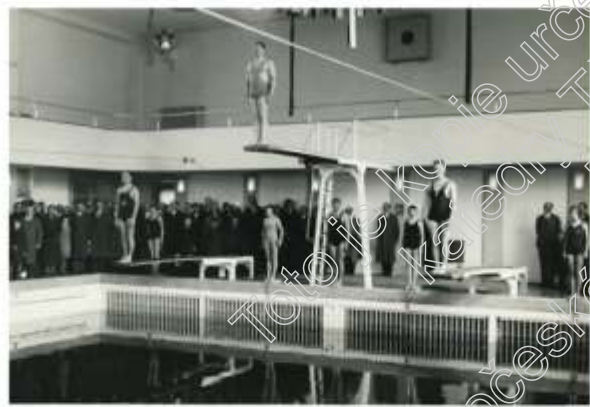

Nohejbal. (Football tennis; Futnet; Soccer Tennis; Fussbal Tennis; Tennis-Ballon). Tato síťová a u nás později velmi oblíbená sportovní hra vznikla pravděpodobně v Anglii, a to až ve 20. století. K jejím průkopníkům ale patřili i Češi. Zde údajně vzniknul předobraz nohejbalu v roce 1922 během jednoho z tréninků fotbalových dorostenců Slavia Praha. Mekkou začátků českého nohejbalu se staly Žluté lázně v Praze – Podolí. Odtud jsou i obě blíže neurčené fotografie dole. Spontánně začal být hrán i v dalších městech a následně i v některých tramských osadách. Jeho pravidla se ale místně lišila. Např. v Č. Budějovicích pocházejí první doložené zmínky o této hře také již z roku 1922. Tehdy se zde údajně začal hrát na dodnes fungujícím hřišti u železničního mostu přes Malši. Kresbu s komentářem vlevo nahoře otisknul v prosinci 1927 *Budweiser Zeitung*.

Plavání. Československý amatérský plavecký svaz – ČsAPS byl založen ještě v roce 1918. V roce 1920 se stal členem Mezinárodní plavecké federace FINA a v roce 1934 vykazoval 2 300 členů. Výkonnostně však naše plavání v meziválečném období značně zaostávalo, a to i díky špatným materiálním podmínkám. K částečnému prolomení této neblahé tradice došlo až mnohem později, a to až po intenzivnější výstavbě krytých bazénů v 70. a 80. letech. Vlevo nahoře je novinová fotografie ze startu závodu *Napříč Prahou* v roce 1930 a vpravo pak fotografie z cíle tohoto závodu v roce 1931. Na ní je vítěz závodu Koutek spolu s Vlastou Burianem a Alfrédem Nikodémem. Na fotografii vlevo dole je interiér krytého bazénu v Hradci Králové otevřeného v roce 1933. Uprostřed je fotografie bazénu v Paláci YMCA z roku 1928, kdy byl otevřen. Vpravo je momentka, na které je zachycen čilý provoz v krytém bazénu hotelu Axa otevřeného v roce 1933.

Vlevo a vpravo nahoře jsou fotografie plaveckého areálu pod Barrandovem. Ten byl otevřen v srpnu 1930 a schody vinoucími se po skalách byl spojen s vyhlášeným restauračním a zábavním podnikem Barrandovské terasy. Tribuny okolo bazénu pojaly při plaveckých závodech až čtyři tisíce diváků. Vedle hlavního bazénu a skokanské věže se v areálu nacházely i tenisové kurty, basketbalové a volejbalové hřiště, brouzdaliště, písečná pláž, u blízké Vltavy pak i loděnice a klubovna na pontonech. Šlo o první závodní bazén v bývalém Československu. Areál ale měl i nedostatky. Voda v nevyhříváném bazénu byla většinou velmi studená a do areálu odpoledne a v podvečer nesvítilo slunce. Pro koupání, plavecké soutěže a utkání ve vodním pólu byla stále využívána i Vltava. Uprostřed dole je momentka ze zápasu ve vodním pólu ČPK – AC Sparta, který byl sehrán 28. 8. 1936 ve Vltavě u Občanské plovárny v centru Prahy. Na fotografii vpravo dole jsou vodní pólisté APK Praha – mistři ČSR pro rok 1930.

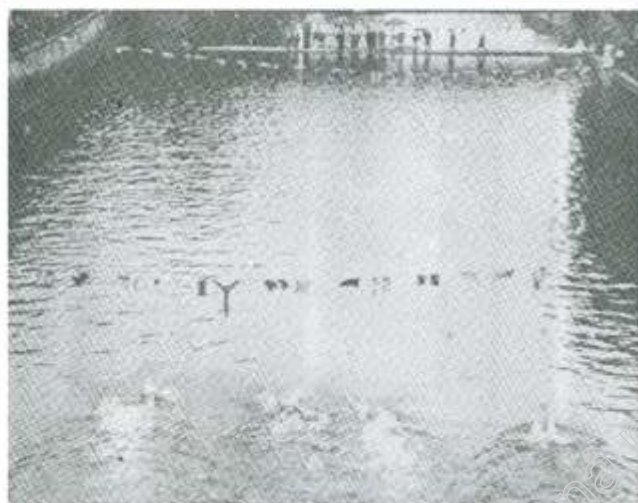

Významným centrem plavání a největším konkurentem Prahy v tomto odvětví bylo za I. republiky Brno. Nejlepší výkonnosti zde dosahovali plavci a plavkyně židovské a německé národnosti. Vlevo nahoře je průkaz účastníka OH 1924 a jednoho z nejlepších čs. plavců 20. let Rudolfa Piowateho z Makabi, později Bar Kochba Brno. Vedle je fotografie nositele bronzové medaile ve skocích do vody z I. ME v roce 1926 Júliuse Balásze ze stejného klubu. Na skupinové fotografii vpravo nahoře jsou členové plaveckého klubu Bar Kochba Brno. Vlevo dole je fotografie oblíbených městských lázní na Mendlově náměstí v Brně po rozsáhlé rekonstrukci, kterou prošly v roce 1928. Vpravo dole je fotografie architektonicky znamenitého lázeňského a plaveckého areálu v Brně – Zábrdovicích. Ten patřil po rozsáhlé přestavbě dokončené v roce 1932 mezi nejvýstavnější, a to nejenom v Brně.

V roce 1925 se mezistátní utkání v plavání Československo – Rakousko uskutečnilo v Č. Budějovicích. Tehdy se plavalo v Malši v samotném centru města v prostoru mezi tzv. Zlatým mostem u divadla a mostem v Biskupské ulici. Vlevo dole je pohlednice s motivem nové Sokolské plovárny v Č. Budějovicích krátce po jejím otevření v roce 1932. Velký bazén s rozměry 50×25 m se startovními bloky a dostatečnou hloubkou, byl v té době největším regulárním plaveckým bazénem v Československu. Vpravo je pohled z plovárny směrem ke známým dominantám centra města.

V období I. republiky vzniklo na území Československa velké množství přírodních koupališť, která se těšila velké oblibě a návštěvnosti. Řada z nich byla architektonicky i funkčně velmi zdařilá a většinou byla i citlivě zakomponována do okolní krajiny. Vlivem pozdější změny vlastnických vztahů, většinou tím i zanedbané údržby a dalších okolností se jich většina v původním rázu nezachovala. Řada z nich byla pochopitelně v okolí Prahy. Na pohlednici vlevo nahoře je koupaliště v Klánovicích, vpravo nahoře je koupaliště na rybníku Vyžlovka, vlevo dole je Lidové koupaliště Břeve u Prahy a vpravo dole je pohlednice z velmi oblíbeného koupaliště Grado u Čelákovice.

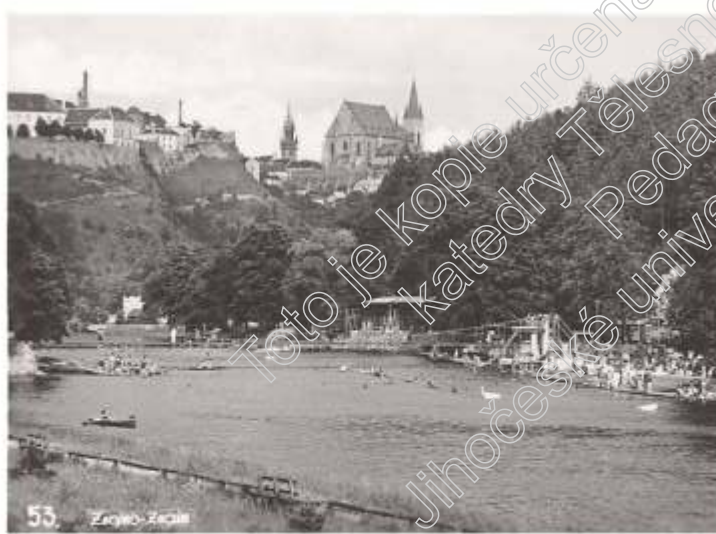

Na pohlednici vlevo nahoře je koupaliště Babylon u Domažlic, vpravo nahoře je koupaliště ve Špindlerově Mlýně, vlevo dole je koupaliště u Sloupu v Čechách a vpravo je pohlednice z termálních lázní v Ústí nad Labem – Střekově.

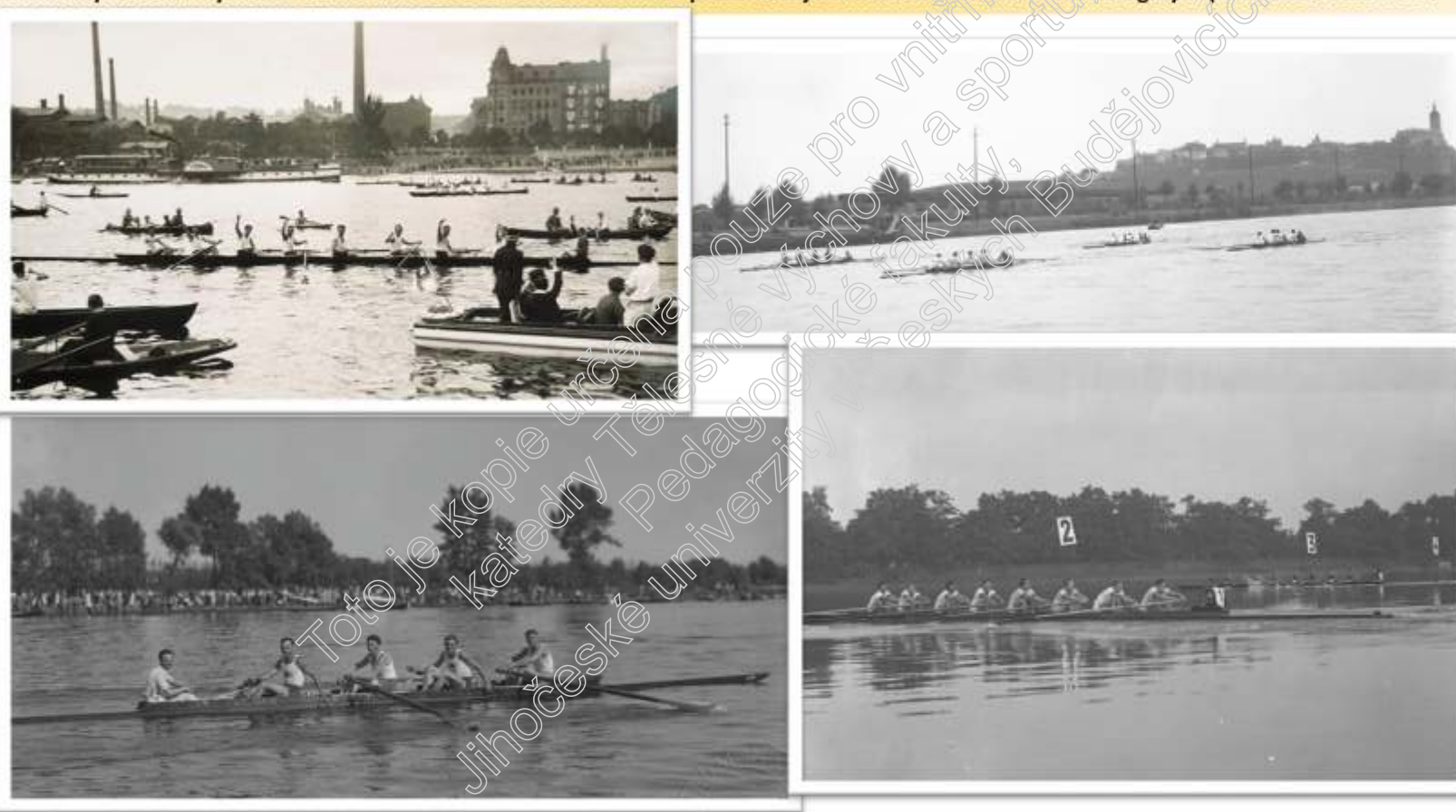

Na pohlednici vlevo nahoře je koupaliště v obci Dobrovice v okrese M. Boleslav, na té vpravo nahoře je koupaliště Benátky u Šumperku a vlevo dole pak přírodní koupaliště na řece Dyji ve Znojmě, které je nyní zatopeno vodou zdejší přehrady. Fotografie vpravo dole výstižně dokumentuje oblibu plaveckého areálu v Brně – Zábrdovicích během parných letních dní.

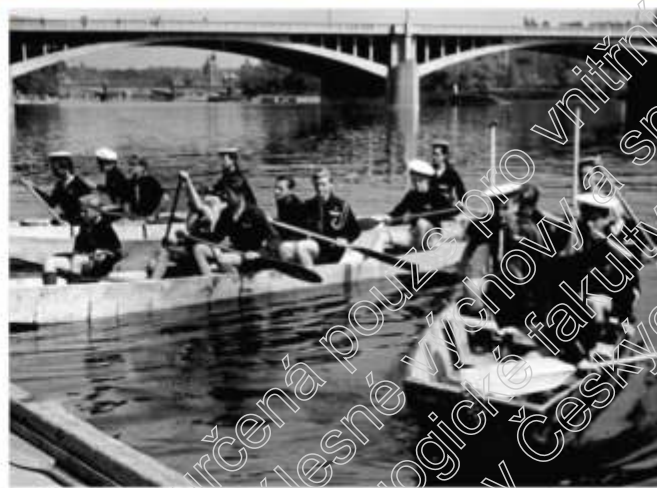

Veslování. To je našim nejstarším sportovním odvětvím. Po vzniku republiky bylo naše veslařské ústředí přejmenováno na Svaz veslařů RČS a přijato za plnoprávného člena FISA. Zde působící německé veslařské kluby ale měly i nadále své vlastní ústředí a teprve v roce 1934 vzniknul společný Čs. veslařský svaz, který pak vykazoval 3 400 členů. I v meziválečném období bylo těžiště našeho veslování v Praze, kde vedle sebe na Schwarzenberském ostrově sídlily ČVK Praha, VK Blesk a VK Slavia. Největšími konkurenty jim byly ČAC Roudnice a také KV Mělník. Nejsilnější německé veslařské kluby působily v Litoměřicích, Děčíně, v Ústí nad Labem a v Praze pod Vyšehradem pak sídlil tradiční Ruderklub Regatta Prag. Naši veslaři se střídavě zúčastňovali OH, ale nezískali na nich žádné výraznější úspěchy. V září 1925 bylo v Praze uspořádáno 27. ME ve veslování. Na něm získali naši veslaři tři třetí místa. V následujících deseti letech pak dokázali získávat medaile i na dalších ME. Mezi nejsledovanější závody u nás patřily tradičně Primátorky, dále závody v Roudnici a od roku 1934 byly pořádány mezinárodní regaty i v Třeboni, na naší tehdy nejlepší trati. Na fotografii vlevo nahoře je roudnická osma po vítězství v Primátorkách v roce 1922. Na momentce vpravo nahoře jsou čtyřveslice na mistrovství republiky v Mělníku v roce 1934. Fotografie vlevo dole ze společného závodu českých a německých veslařských klubů v Roudnici v roce 1934. Momentka vpravo dole je z IV. mezinárodní treboňské regaty uspořádané v roce 1937.

Kanoistika. Byla v meziválečném období naším velmi úspěšným odvětvím. Hned po válce přijalo naše kanoistické ústředí název Svaz kanoistů RČS, který v roce 1927 sdružoval okolo 1 tis. členů v 15 klubech a v roce 1934 pak 3 tis. členů. Naš svaz je považován za spolu zakládajícího člena Mezinárodní kanoistické federace – IRK. Vedle klubů organizovaných ve svazu však fungovalo několik oddílů vodních skautů a kanoistika byla rozvíjena i v KČST. Váha naší kanoistiky byla počátkem 30. let tak velká, že náš svaz byl pověřen organizací vůbec prvního ME, jež se konalo v Praze v roce 1933. To odstartovalo velmi úspěšnou předválečnou éru naší kanoistiky, která vyvrcholila na OH 1936 a I. MS 1938. Typickým českým sportovním a turistickým plavidlem, oblíbeným zejména u mládeže, byla vodácká pramice. Její rozměry byly u nás dokonce upraveny předpisem, a to obdobně jako tomu bylo u závodních kánoí a kajaků. Na fotografii vlevo nahoře jsou na pramicích u Jiráskova mostu v Praze vodní skauti z 9. oddílu. Na fotografii vpravo je zachyceno další oblíbené vícemístné plavidlo – šarpie. Skládací kajaky (F1 a F2) měly od 20. až do 60. let velký význam zejména pro rozvoj naší vodní turistiky. Uplatňovaly se však i v distančních závodech a také v počátcích vodního slalomu.

K dobré výkonnosti našich vodáků přispěl i patrně nejdelší kanoistický závod na světě **České Budějovice – Praha**, jehož I. ročník se jel v roce 1922, a to nonstop. Vítězové Richter s Engstlerem projeli trať dlouhou 189 km v čase 27 hodin a 12 min. Jejich kánoe přitom vážila 105 kg. Celkem bylo uspořádáno 27 ročníků tohoto závodu. Trať se postupně měnila, tak jak bylo přetvářeno údolí střední Vltavy a také byla členěna na etapy. Obtížnost a atraktivitu původní trati zajišťovaly četné peřeje a zejména množství jezů. Vyhlášená byla např. *Novomlýnská šlajsna*, nebo *šlajsna* jezu ve Žďákově. Postupně začaly v závodu dominovat mírně upravené lodě pro rychlostní kanoistiku, které sice byly rychlé, ale zároveň i značně vratké a choulostivé. Poslední oficiální ročník tohoto jedinečného závodu se konal v červnu 1959 před napuštěním Orlické přehrady. První ročníky kanoistického závodu Č. Budějovice – Praha začínaly na staré *Sokolské plovárně* v Č. Budějovicích, která byla pod jezem u *Předního mlýna* v samotném centru města. Dole uprostřed je momentka ze startu 2. ročníku tohoto závodu dne 28. 7. 1923. Od 30. let závod začínal sjetím českobudějovického retardéru, což byl adrenalinový zážitek (vpravo dole). Tato vorová propust je široká 6,5 metru a při délce 70 m má spád 3,55 m. Její dno je pro zpomalení proudu opatřeno řadami lomených žulových prahů. To je vidět na fotografii vlevo dole.

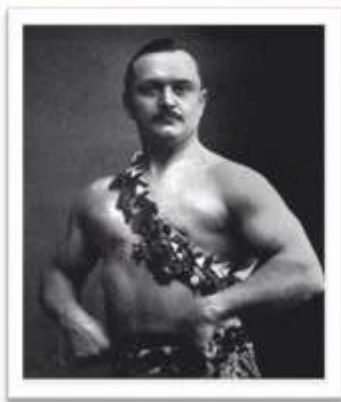

Jachting a vodní motorismus. Kořeny našeho jachtingu sice sahají do konce 19. stol. I když byla pořádána řada závodů, a to zásluhou ČYK převážně v Praze pod Vyšehradem, jednalo se spíše jen o exkluzivní zábavu movitých nadšenců. K výraznému rozvoji jachtingu, vzhledem k jeho finanční náročnosti, nedošlo ani v meziválečném období. V roce 1930 byla ustanovena Čs. jachtová asociace. Centrem jachtařského dění byl i nadále ČYK Praha. Agilní byly i německé kluby Segelclub Leitmeritz v Litoměřicích a Segelclub v Doksech u Máchova jezera. Lodní park byl nadále velmi různorodý, protože nákup plachetnic nebyl nikým řízen, nakupovalo se náhodně, většinou za výhodné ceny ze zahraničí. Naši jachtaři se zúčastnili i OH, ovšem bez větších úspěchů. V roce 1924 to byl tehdy nejlepší jachtař ČYK Eduard Bürgermeister ve třídě Jola 12 stop. Jedním z jeho náhradníků byl J. Rössler-Ořovský. OH 1928 se zúčastnil na stejném typu lodi Rudolf Winter. Pro olympiádu 1936 byla schválena jako nejmenší monotyp olympijská jola (O), která dobře vyhovovala našim podmínkám. Účast na OH si vybojoval Vítězslav Pavloušek, a jako náhradník i Miloslav Brebta. Na fotografii vlevo nahoře jsou zachyceny plachetnice u Palackého mostu na Vltavě v roce 1919 a fotografie vpravo nahoře byla pořízena v říjnu 1936 během závodu uspořádaném na Vltavě u Podolí. Ještě exkluzivnějším fenoménem byl vodní motorismus. První závody motorových člunů byly sice v Praze uspořádány již v roce 1913, pak však následovala velká pauza a další byly uspořádány až v roce 1934 a následně 1935. Dole jsou fotografie z II. mezinárodních závodů motorových člunů na Vltavě v Praze uspořádaných v červnu roku 1935.

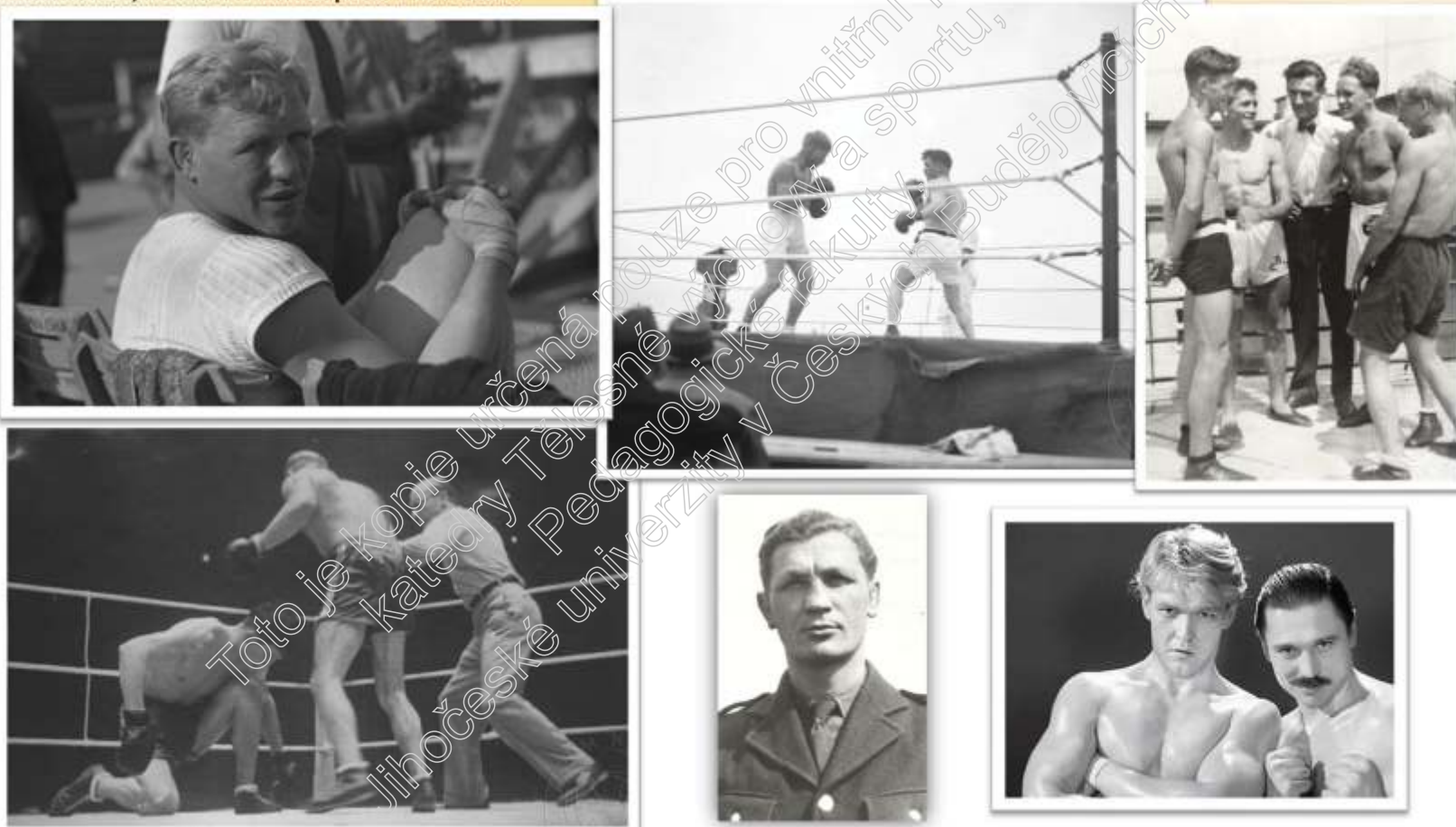

Těžká atletika. V rozvoji naší těžké atletiky sehrála významnou úlohu osobnost Fridolína Hojera (vlevo nahoře). Do tohoto odvětví tehdy patřilo vzpírání, zápas a před svým osamostatněním i box. Čs. svaz těžké atletiky – ČsSTA byl ustanoven již v prosinci 1918 a v roce 1934 měl téměř 2 tis. členů (již bez boxerů). Nahoře jsou naši nejúspěšnější vzpěrači meziválečného období. Vlevo je Jaroslav Skobla. Ten zvítězil na OH 1932, na OH 1928 byl druhý, stal se mistrem světa v roce 1923 a byl třetí na ME 1929. Uprostřed je Václav Pšenička. Ten byl druhý na OH 1932 a 1936, čtvrtý na OH 1928, stal se mistrem Evropy v roce 1934, byl druhý na MS 1937, druhý na ME 1929 a třetí na ME 1935. Vpravo je Václav Bečvář mistr Evropy z roku 1933. Jeho úspěšná kariéra pokračovala ještě po II. světové válce. Vlevo dole je fotografie pořízená před společnou exhibicí našich nejlepších borců v řecko-rímském zápasu a ve vzpírání, která byla uspořádána v Praze v roce 1923. Do těžké atletiky tehdy patřil i přetah lanem, který ostatně býval i v programu olympijských her. Na novinové fotografii dole je nástup účastníků jedné z mnoha soutěží uspořádaných v této, v meziválečném období velmi populární disciplíně. Zcela vpravo na ní stojí zástup většinou úspěšného mužstva pražských řezníků.

Box. Ten u nás již patřil v meziválečném období k populárním sportovním odvětvím. Čs. unie boxerů – amatérů (ČsUBA) byla založena v roce 1926 a v roce 1934 měla téměř 2 tis. členů. Kromě toho několik špičkových boxerů mělo profesionální statut. Vlevo nahoře je populární profesionální boxer František Nekolný přezdívaný „česká mlátička.“ Uprostřed je momentka ze zápasu Nekolný – Alvarel na hřišti Sparty na Letné. Vpravo jsou naši nejznámější boxeři 30. let. V. Jakš, J. Heřmánek, J. Kroupa a F. Nekolný. Největšího úspěchu našeho boxu v celém meziválečném období dosáhl Vilém (Vilda) Jakš (1910–1943), který se probojoval až k zápasu o titul profesionálního mistra světa střední váhy. Bojoval o něj v roce 1935 v Paříži s Francouzem Marcellem Thilem. Vzdoroval mu skoro celých čtrnáct kol, ale nakonec prohrál. Tímto, byť neúspěšným soubojem, si však vydobyl všeobecné uznání a velkou slávu. Jeho život se stal velkou předlohou filmu *Pěsti ve tmě*. Momentka vlevo dole je z jeho památného utkání s Marcellem Thilem. Na té je zachycen na kolenně po jednom z těžkých úderů soupeře. Dole je v uniformě letce RAF. Vilém Jakš zahynul v roce 1943 v Biskajském zálivu jako příslušník bombardovací peruti RAF. Dole Marek Vašut ve filmu *Pěsti ve tmě*, ve kterém ztvárnil právě Vildu Jakše.

Judo. Kořeny našeho juda sahají do roku 1907, kdy se o umění sebeobrany podle japonského vzoru začalo v Praze zajímat několik vysokoškolských studentů a učitelů tělesné výchovy. Další rozvoj japonských bojových umění u nás je spojen s Vysokoškolským sportem a jeho zakladatelem Františkem Smotlachou. Pravidelné cvičení juda (tehdy jiu-jitsu), zavedl VS v roce 1919. V následujících letech pořádala kurzy jiu-jitsu i Vojenská tělovýchovná škola, a to postupně proniklo i do některých dalších měst, hlavně pak do Brna, kde se začalo rozvíjet ve zdejším Vysokoškolském sportu. V roce 1936 byl založen Československý svaz jiu-jitsu – ČsSJJ, jehož prvním předsedou byl zvolen František Smotlacha. Tehdy se již začalo jednat o skutečně celostátně organizované sportovní odvětví. Na fotografii nahoře je zachycena ukázka cvičení jiu-jitsu v Marathonu. Zcela vpravo sedí F. Smotlacha. Ukázkou držení předvádí Alois Cígner. Ten na ME v judu v roce 1934 získal bronzovou medaili, a jinak patřil i k velmi úspěšným kanoistům. Dole jsou fotografie z poloviny 30. let pořízené při kurzu juda ve Strakově akademii.

Šerm. Šerm byl u nás v období I. republiky již etablovaným a oblíbeným sportem. Jeho těžištěm byla Praha, kde působily především dva specializované kluby. Jedním byl Český šermířský klub, jehož presidentem byl JUDr. Lad. Pinkas a předním šermířem V. Tvrský, jenž hájil již naše barvy na OH v Londýně, Stockholmu i Antverpách. Druhým pak byl Český šermířský klub Riegel. Jeho předsedou byl Josef Gruss a kapitánem Otakar Švorčík. Celý Československý svaz šermířský – ČsSŠ ale měl v roce 1934 jen 400 členů. V červenci 1934 uspořádal ČSK Riegel na Barrandovských terasách kordový turnaj. Vlevo nahoře je momentka z utkání nadporučíka Kirchmana (v popředí) s vítězem turnaje Belgičanem Chevalierem Feyerickem, vpravo nahoře je pak momentka z utkání Josefa Jungmanna (vzadu) opět s Chevalierem Feyerickem. Vlevo dole je blíže neurčená momentka pořizená ve 30. letech v klubu Riegel. Šerm měl značné uplatnění v armádě. Dole je ukázka cvičení armádních šermířů na Strahově v roce 1935.

Toto je kopie určená pouze pro vnitřní použití,
katedry Tělesné výchovy a sportu,
Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

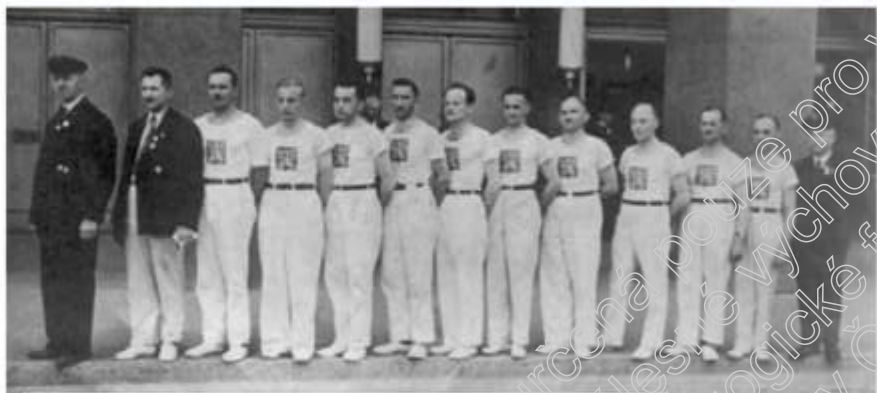

Golf. Počátky našeho golfu spadají do prvního desetiletí 20. století, kdy vznikla první golfové hřiště v Karlových Varech a v Mariánských Lázních. Na obou fungovaly i po I. světové válce vyhlášené golfové kluby, ale žádní Češi mezi jejich členy nebyli. Prvním významným českým golfovým klubem se stal až Golf Club Praha – GCP, založený v březnu 1926, který ihned započal s výstavbou golfového hřiště v Motole. Další české golfové hřiště bylo od roku 1928 budováno v obce Líšnice. Ve stejné době došlo i k rychlému rozvoji golfového hřiště v Piešťanech. Koncem roku 1931 byl založen Golfový svaz RČS. Golfisty německé národnosti u nás ale nadále sdružoval Golfverband in der Tschechoslowakei se sídlem v Karlových Varech. Ve 30. letech bylo v Karlových Varech otevřeno nové hřiště, které bylo následně hodnoceno jako jedno z nejlepších na kontinentu. V červnu 1938 pak bylo otevřeno hřiště v Klánovicích. Na fotografii vlevo nahoře je klubovna GCP v Motole. Na fotografii vpravo nahoře je původní skromná tribuna hřiště v Líšnici. Vlevo dole je o poznání výstavnější klubovna hřiště v Klánovicích a na fotografii vpravo je zachycen profesionální trenér golfu František Doležal při exhibici v Mariánských Lázních.

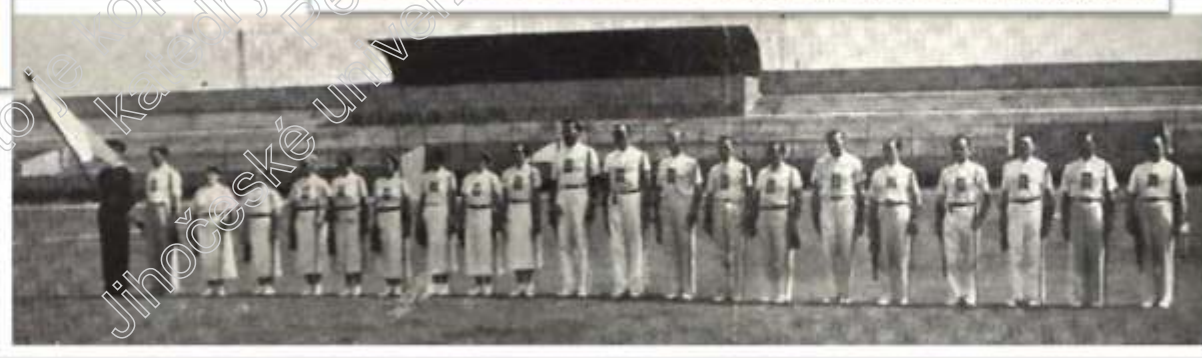
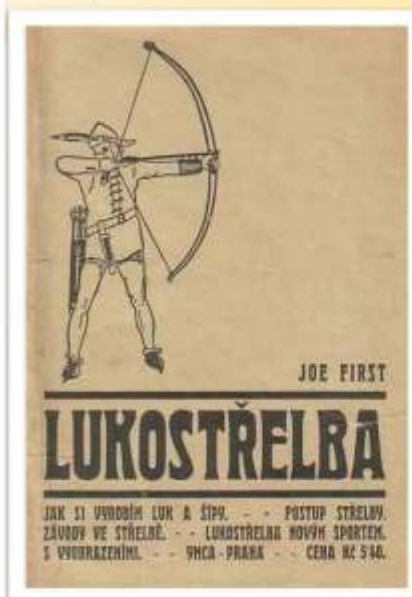

Kuželkářský sport. Kuželky jako zábava u nás sice mají dlouhou tradici, ale jako sport se zde začaly etablovat až ve 20. letech, kdy v poměrně krátké době vzniklo velké množství kuželkářských kroužků, které následně mezi sebou začaly soutěžit a vypisovat turnaje. Na rozdíl od českých kuželkářů, zde měli svou zastřešující korporaci jen sportovní kuželkáři německé národnosti, a sice Svaz německých kuželkářů v ČSR, který byl od roku 1931 jediným zástupcem ČSR v Mezinárodní kuželkářské asociaci – IBA. Reprezentační družstvo německého svazu se přihlásilo na ME na asfaltových drahách, které se konalo v roce 1936 v Berlíně, a to těsně před XI. OH. Tento reprezentační výběr, do kterého byli nominováni i dva Češi, se zde stal překvapením celého mistrovství. V jednotlivcích obsadil Němec Richter 4. místo a Čech Holý 10. místo. V družstvech skončily výběry ČSR A a B na 3. a 4. místě, hned za dvěma družstvy Německa, ale před Rakouskem a Francií. V lednu 1937 proběhla ustavující valná hromada Asociace československého sportu kuželkářského – AČSK. V té bylo ještě v tomto roce registrováno 31 kroužků a klubů s 620 členy. V tomto roce také bylo uspořádáno první kuželkářské mistrovství RČS za účasti 129 závodníků. V roce 1938 byla AČSK přijata za mimořádného člena ČsVV a také za člena IBA. Počet kuželkářských klubů a jejich členů se následně začal rychle rozrůstat. Nahoře vlevo je fotografie výběru, který reprezentoval ČSR v Berlíně v roce 1936. Nahoře vpravo je titulní list publikace *Kuželkářský sport* z roku 1938. Dole vlevo je obálka prvních kuželkářských pravidel v češtině a vpravo je interiér kuželny v Praze – Žaběhlicích v roce 1937.

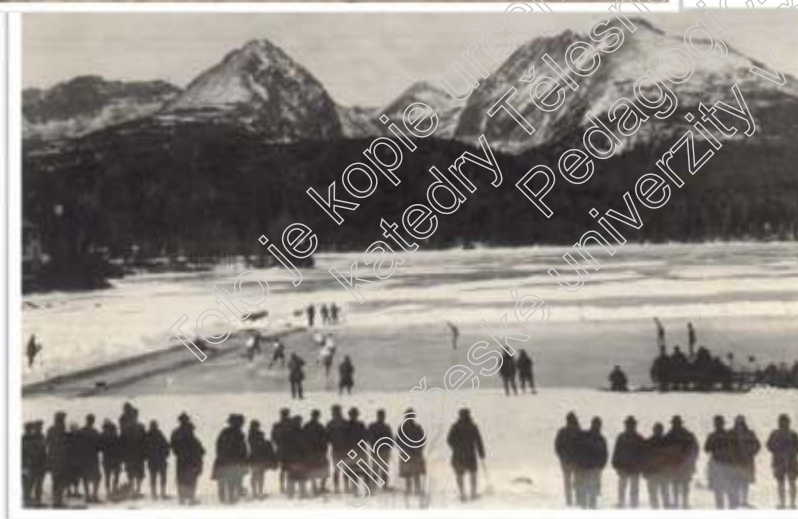

Sportovní střelba a lukostřelba. Střelectví je jednou z nejstarších součástí naší tělesné výchovy a sportu. Po vzniku Československa obnovila svou činnost pod pozměněným názvem Československá obec střelecká – ČsOS. V roce 1920 se Československo stalo členem Mezinárodní střelecké unie – UIT. V první polovině 20. let měla Československá obec střelecká ve 300 jednotkách rozdělených nerovnoměrně do celkem 18 žup cca 20 000 členů. Střelectví ještě organizoval Československý národní svaz střelecký a několik dalších spolků. Moderní lukostřelba u nás vznikla nejprve jako zábavná forma ve skautských oddílech a v organizaci YMCA. Následný vznik soustavné sportovní a závodní lukostřelby v Československu se datuje do roku 1931. V tomto roce vzniklo několik lukostřeleckých klubů v Praze. Odtud se pak lukostřelba šířila i do několika dalších měst. V roce 1933 byl založen Československý svaz lukostřelecký – ČsSL. Vlevo nahoře je titulní list původní české lukostřelecké příručky, jejímž autorem byl Josef A. First. Fotografie vpravo nahoře byla pořízena během ukázky lukostřelby instruktorům a účastníkům skautské lesní školy. Třetí zleva je na ní A. B. Svojsík. Na fotografii dole je lukostřelecké národní mužstvo Československa při zahájení 6. mistrovství světa v lukostřelbě, jež bylo uspořádáno v roce 1936 na Masarykově státním stadionu na Strahově.

Lední hokej. První úspěchy na mezinárodním poli začali sklízet naši hokejisté sice již před I. světovou válkou, ale tradice našich mimořádných úspěchů v tomto odvětví byla založena hlavně v meziválečném období. Od roku 1930 samostatný Čs. svaz kanadského hockeye měl v roce 1934 5 500 členů. Bronzové medaile získali čs. hokejisté již na letních OH 1920. Jejich fotografie je vlevo nahoře. Jsou na ní zleva Vilém Loos, ing. Josef Šroubek, Dr. Dušek, Jan Palouš, Dr. Karel Hartmann, Jan Peka, Karel Pešek-Káďa a ing. Otakar Vindyš (chybí Karel Wälzer). V meziválečném období dále získali naši hokejisté titul mistrů Evropy v letech 1922, 1925, 1929 a 1933, tři druhá a čtyři třetí místa na ME a bronzové medaile na MS v letech 1920 (v rámci OH), 1933 a 1938. Na fotografii vpravo nahoře je mužstvo Československa na ME ve Svatém Mořici v roce 1922. Vlevo dole je celkový pohled na dějiště 10. ME uspořádaného v lednu 1925 ve Vysokých Tatrách. Vpravo dole je mužstvo Československa, které zde získalo titul.

V roce 1931 byla v Praze na Štvanici otevřena jedna z prvních umělých ledových ploch v Evropě. Zdejší chlazení bylo schopno při příznivých podmínkách vytvořit za dvě hodiny led o síle až 4 cm. Ještě na rozestaveném stadionu zde bylo sehráno 17. 1. 1931 první utkání mezi LTC Praha a klubem Manitoba University Kanada. Nahoře jsou momentky ze zápasu ČSR – Kanada (0:4) na mistrovství světa a Evropy v Praze v roce 1933. Oba snímky dole jsou z nástupu účastníků mistrovství světa v ledním hokeji v Praze v roce 1938.

Na společné fotografii vlevo nahoře jsou hráči Sparty a Slávie, vpravo je tým AC Stadion České Budějovice. Fotografie jsou z ledna a února 1934. Vlevo dole je konečná tabulka prvního ročníku I. celostátní hokejové ligy (1937/1938). Na fotografii z roku 1932 vpravo dole je hokejové mužstvo pražských Němců – DEHG.

	Počet zápasů	Vítězství	Remíza	Prohra	Skóre	Body
1. LTC Praha	7	6	1	0	64:2	13
2. AC Sparta Praha	7	5	2	0	29:7	12
3. AC Stadion Č. Budějovice	7	4	0	3	20:24	8
4. HC Tatry	7	3	1	3	18:14	7
5. ČSK Vítkovice	7	3	1	3	14:18	7
6. Troppauer EV	7	2	1	4	10:19	5
7. SK Slavia Praha	7	2	0	5	8:31	4
8. BSK Mladá Boleslav	7	0	0	7	6:54	0

Krasobruslení. Bruslení patří mezi naše nejstarší sportovní odvětví. V roce 1922 byl transformací původního svazu založen Bruslařský svaz RČS. Ten byl společným ústředím pro české krasobruslení a rychlobruslení. Bruslařský svaz RČS následně vstoupil společně s německým DEV do Mezinárodní bruslařské unie – ISU. V roce 1928 a 1938 hostila mistrovství Evropy Opava. V letech 1934 a 1937 pak pražská Štvanice. Nahoře jsou fotografie Sonji Henie pořízené při ME v krasobruslení v Praze v roce 1934. Tato neuvěřitelně dlouho zářící norská krasobruslařská hvězda zde s převahou zvítězila. Její brusle byly patrně nejvýznamnější z těch, které se kdy dotkly ledu na Štvanici. Na fotografiích dole pořízených při mistrovství Evropy v Praze v roce 1937 je zachycena vlevo Cecilia Colledge, která zde získala zlatou medaili a vpravo pak československá reprezentantka Věra Hrubá.

Rychlobruslení. To sice patřilo mezi naše tradiční odvětví, ale výkonnost našich rychlobruslařů v meziválečném období stagnovala a v mezinárodním srovnání značně zaostávala. O tom nejlépe svědčí tabulka, ve které je i rok vzniku čs. rekordů platných v roce 1929. Tento neutěšený stav byl způsoben zejména každoročně nejistými podmínkami pro tento sport, které skýtalo okolí našich velkých měst. V Praze byly pořádány rychlobruslařské závody nejčastěji na Vltavě u Braníka, dále u Zbraslavi a na rybníku Šeberák u Kunratic. Jakákoliv obleva, rychlé tání či ledové dřenice vždy bezodkladně znemožnily bruslení nejenom na Vltavě, ale i v dalších příměstských lokalitách. Fotografie vpravo nahoře byla pořízena během mimořádně tuhé zimy v roce 1929. Vpravo dole je momentka pořízená při 2. ročníku *Potůčkova memoriálu*, který pořádal Bruslařský závodní klub Praha v roce 1929 na rybníku Šeberák u Kunratic. Vlevo dole je skupinová fotografie účastníků soutěže v rychlobruslení a krasobruslení uspořádané 3. února 1935 v Opavě.

Československé rychlobruslařské rekordy platné v roce 1929				
500 m	Bohumil Potůček	50.0 vteř.	dne 31. ledna 1897	Praha
1 500 m	Bohumil Potůček	2:50.2 min.	dne 31. ledna 1887	Praha
1 000 m	Karel Mareš	1:52.8 min.	dne 27. ledna 1929	Praha
5 000 m	Josef Myslbek	10:17.0 min.	dne 27. ledna 1907	Praha
10 000 m	Jaroslav Potůček	20:39.8 min.	dne 7. ledna 1893	Praha

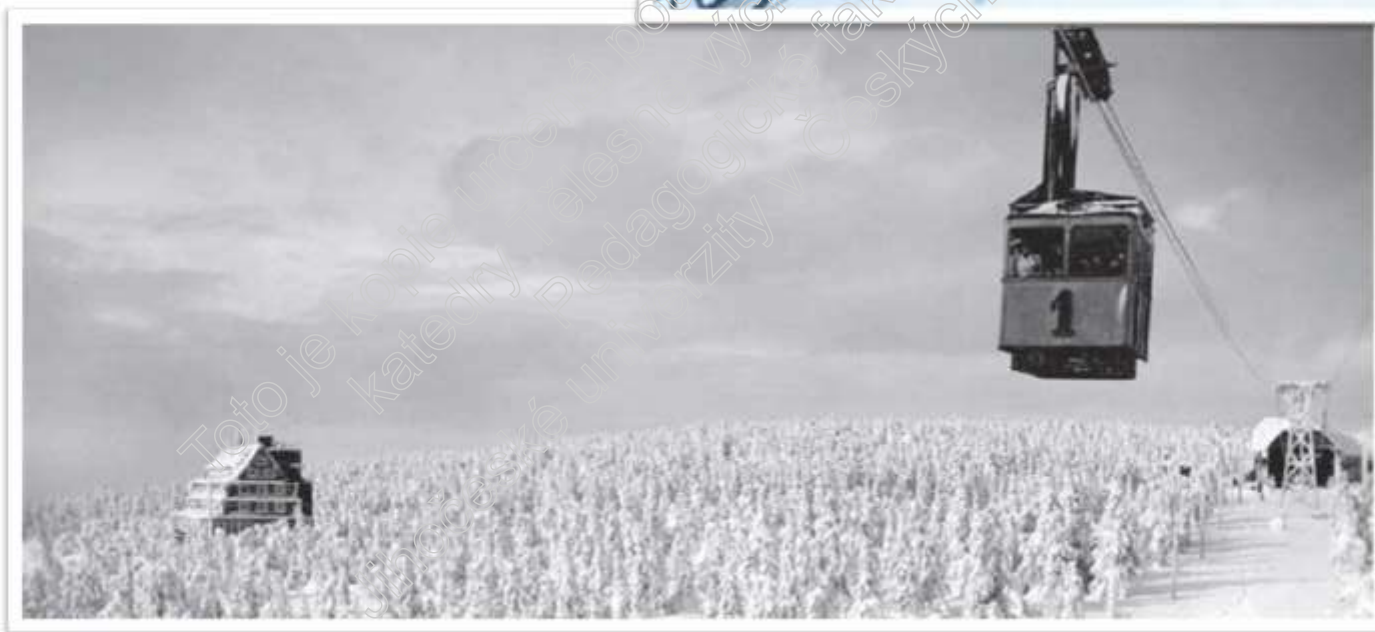

Lyžování bylo již v meziválečném Československu oblíbeným sportem. Svaz lyžařů RČS byl druhým největším sportovním svazem, když v roce 1934 vykazoval 21 tisíc členů. Lyžování však bylo rozvíjeno i v Sokole, Orlu, KČST, německém HDW a v některých dalších korporacích. Na fotografii vlevo nahoře je zachycen čs. reprezentant německé národnosti Franz Wende při skoku prostém na ZOH 1924. Na fotografii vpravo je Vincenc Buchberger – další čs. reprezentant německé národnosti na ZOH 1924. Ten se zde v závodě sdruženém umístil na 7. místě. Vlevo dole je celkový pohled na nájezdovou věž, odrazový stůl a dojezdový buben *Krokonošova můstku* v Janských Lázních. Uprostřed dole je patrně nejznámější fotografie z *Mezinárodních FIS závodů*, které se na něm konaly v roce 1925 (ty byly zpětně prohlášeny za II. MS v lyžování). Vpravo dole je diplom získaný známým pražským sportovcem německé národnosti Emerichem Rathaem.

Vpravo je oblíbený saňový výtah ve Špindlerově Mlýně, který zde fungoval již od roku 1909. První visutá lanovka v Československu vedla z Janských Lázní na Černou horu. Jak bylo tehdy u osobních lanovek obvyklé, šlo o kabinovou dráhu s kyvadlovým provozem. Měla celkovou šikmou délku 3 174 m a převýšení 644 m. Těmto úctyhodným parametrům, které jsou obvyklé pouze v Alpách, se dnes nepřibližuje žádná z našich lanových drah. Do provozu byla uvedena k desátému výročí vzniku republiky v říjnu 1928. Na žánrové fotografii z roku 1933 dole dojíždí kabina této lanovky k horní stanici. Vlevo je vidět Sokolská bouda.

Saně a boby. Tradice sportovního sáňkování byla u nás založena již před I. světovou válkou hlavně na Liberecku a Jablonecku, a to převážně mezi místními Němci. Dalším centrem sáňkování a posléze i jízdy na bobech byly Mariánské Lázně. I poválečný vývoj se odehrával hlavně v těchto centrech. Zejména dráha na Ještědu byla ve velké permanenci, když počet jejích návštěvníků šel do tisíců za rok. V roce 1922 na ní byly uspořádány velké mezinárodní závody. V roce 1923 se Československo stalo prostřednictvím Svazu německých spolků zimních sportů v ČSR (HDW) spoluzakladatelem Mezinárodní federace bobů a toboganu – FIBT. Tento sport byl totiž u nás provozován pouze v německých klubech, které měly dráhy na Ještědu, v Aši, v Mariánských Lázních, v Dubí v Krušných horách a ve Smržovce u Jablonce nad Nisou. Nejlepších výsledků dosáhl ve 20. letech Fritz Preissler z libereckého Hanychova, který se stal třikrát mistrem Evropy. Obdobně úspěšná byla i Hanni Fink ze Smržovky. Jízda na bobech byla v meziválečném období provozována v Mariánských Lázních, kde se stala nejatraktivnějším zdejším zimním sportem. Místní bobová dráha, která vedla od Krakonoše k tržnici, byla dlouhá 1 600 metrů a měla pět velkých zatáček, včetně proslulé *Zatáčky smrti*. Němečtí bobisté z Mariánských Lázní se zúčastnili i MS 1933 a 1935 a ZOH 1936, avšak bez výraznějšího úspěchu. Vlevo je společná fotografie československých sáňkařů německé národnosti a polských sáňkařů pořádaná na I. sáňkařských závodech v Krynici v lednu 1930. Vždy v kuklách jsou zleva čs. reprezentanti Rudolf Kauschka, Alfred Posselt, Fritz Posselt, Zinnecker na sáňkách sedí Simm. Na fotografii vpravo je zachycen čtyřbob Československa na trati v Garmisch-Partenkirchen během OH 1936.

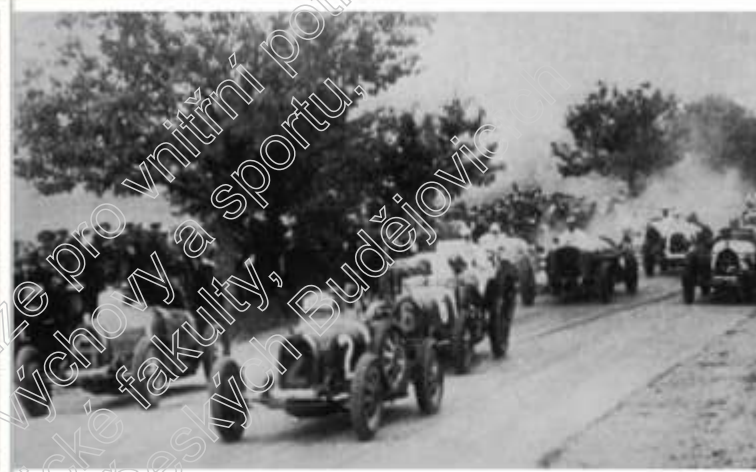

Sportovní jezdeckví a vozatajství. Jezdecký sport má u nás dlouhou tradici sahající až do středověku. Významný vliv na organizaci dostihového sportu měl v roce 1919 založený Jockey-club se sídlem v Praze. V roce 1921 byla založena Československá jezdecká společnost, která následně převzala řízení našeho jezdeckého sportu. V roce 1929 byl založen Československý jezdecký svaz, který se v roce 1930 stal členem Mezinárodní jezdecké federace – FEI. Ten v roce 1934 vykazoval cca 2 700 členů. Jezdeckví ale bylo organizováno i v Sokole, Orlu, Selských jízdách, Vysokoškolském sportu a některých dalších spolcích. Momentka vlevo nahoře byla pořízena při Velké pardubické v roce 1922. Vpravo nahoře je pohlednice s novou tribunou postavenou na závodišti v Pardubicích v roce 1931. Vlevo dole je momentka z klusáckých dostihů na obřím *Klusáckém stadionu* na Letné, které zde byly pořádány v letech 1922–1930. Na fotografii vpravo dole je na závodišti ve Velké Chuchli vítěz Československého derby 1935 žokej Jindřich (Heinrich) Teltschik na koni *Přemysl*.

Motorismus a automobilismus byl v meziválečném Československu na vysoké úrovni. Autoklub RČS vykazoval v roce 1934 8 500 členů. Ale jen malá část z nich se věnovala plnohodnotné závodní činnosti. Brněnský Masarykův okruh byl pravidelně dějištěm Velké ceny Československa. Její náročná trať vedená po běžných komunikacích západně od Brna byla dlouhá 29 142 m, měla 60 levých a 68 pravých zatáček a převýšení 240 metrů. Byla na tehdejší poměry extrémně rychlá a náročná na zapamatování. Snímek vpravo nahoře je ze startu prvního ročníku uspořádanému v roce 1930, snímek vlevo dole je z depa brněnské Velké ceny v roce 1934. Je na něm zachycen velmi rychlý vůz *Maserati 8 CM* a ve světlé kombinéze u něj stojí slavný Tazio Nuvolari. Ten s ním jezdil v letech 1933 a 1934. Na fotografii vpravo dole je Louis Chiron, vítěz VC Brna 1931, 32 a 33 a miláček zdejšího publika. Motocykly začaly v Brně jezdit až v roce 1950.

Závod do vrchu Zbraslav – Jíloviště. Ten byl založen již v roce 1908 a je tak nejstarším v historii českého a československého motorismu. Ve své době byl jedním z nejznámějších závodů tohoto typu na světě. Vlevo nahoře je fotografie z ročníku 1921. Na akční momentce z roku 1929 vpravo je na trati závodu zachycen Rudolf Caracciola, jeden z nejproslulejších závodníků automobilové historie. Na momentce vlevo dole je nejslavnější česká automobilová závodnice Eliška Junková na trati závodu *Targa Florio* v roce 1928. Na fotografii vpravo dole je Eliška Junková společně se svým manželem Čeňkem při návratu z tohoto závodu do Prahy.

Pro náš motocyklový sport měla velký význam značka Jawa. V letech 1932–1938 vybojovali českoslovenští jezdci na Jawách na mezinárodní šestidenní soutěži vždy individuální zlatou medaili. Úspěšný byl zejména rok 1937, kdy domů přivezli čtyři zlaté. V roce 1935 vybojoval československý Trophy-Team v *Mezinárodní trofeji* druhé místo za Německem. Snímek vlevo nahoře byl pořízen při národní terénní motocyklové soutěži uspořádané v okolí Prahy v roce 1936. S ještě větší intenzitou se Jawa angažovala v závodech na ploché dráze. Tyto u nás získaly již od svých počátků velkou popularitu. Pardubická Zlatá přilba založená v roce 1929 je dokonce nejstarším závodem tohoto typu pořádaným na kontinentu. Fotografie vpravo byla pořízena při startu tohoto závodu v roce 1938. Tehdy se ještě jezdilo na zdejší slavné dostihové dráze. Plochá dráha se jezdila i na velkém strahovském stadionu. Akční momentka vlevo dole zde byla pořízena v roce 1937. Brzy se začala prosazovat také ledová speedways, která se poprvé jela v lednu 1937 v Jevanech. Na momentce vpravo dole je zachycen G. W. Patchett na Jawě 500 ccm při závodě *O československý rychlostní rekord* uspořádaném na silnici Poděbrady – Náchod v roce 1933.

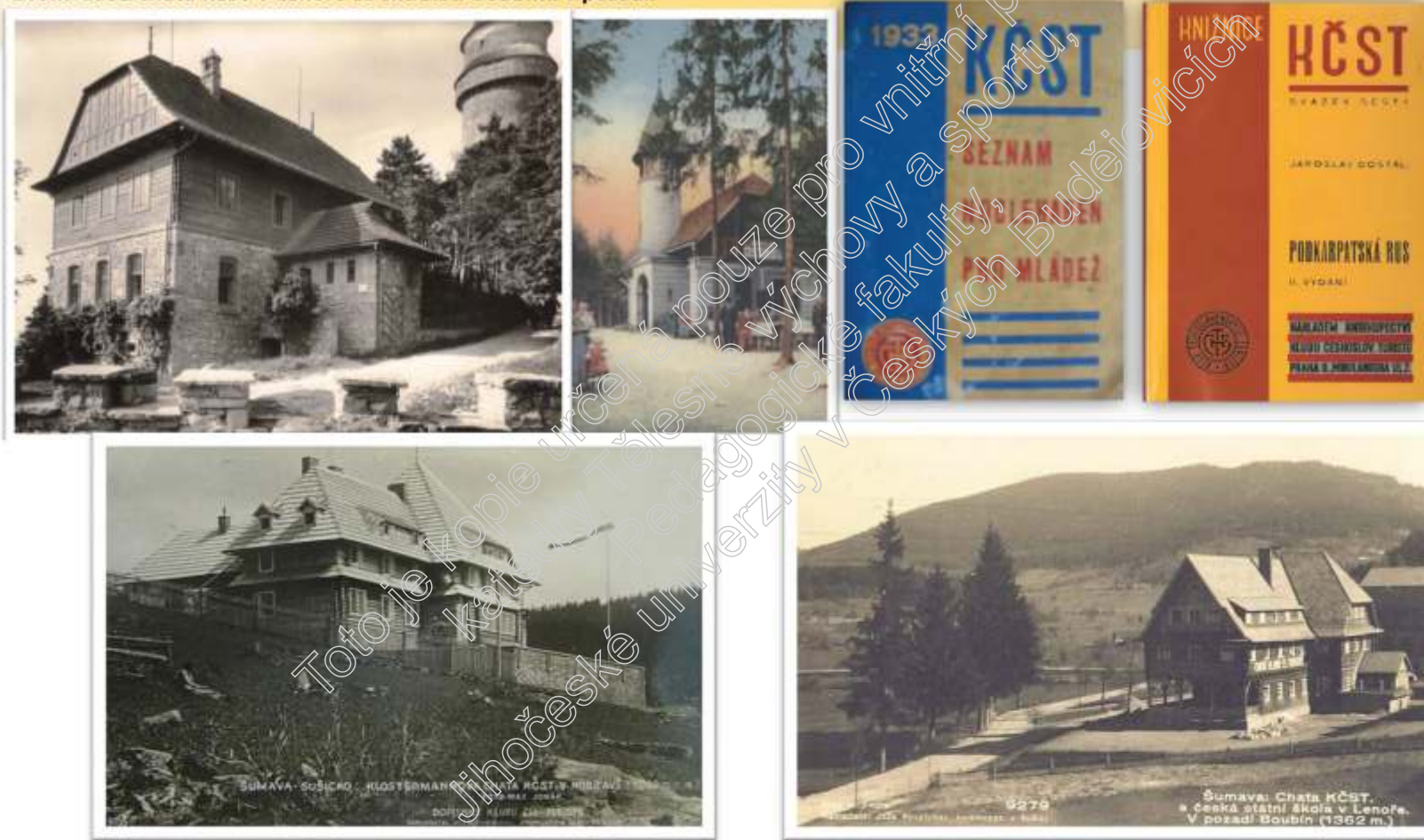

Sportovní létání. Civilní sportovní létání organizoval Aeroklub RČS. Osvětovou činnost a výcvik nových pilotů organizovala v roce 1926 založená Masarykova letecká liga. Bezesporu daleko největší hvězdou byl mezi našimi leteckými akrobaty František Novák. Ten se stal po absolvování stíhací školy leteckým instruktorem. Byl jedním z prvních čtyř pilotů, kteří dostali povolení k provádění vzdušné akrobacie. V květnu 1931 vynikl na mezinárodním leteckém mítinku v Plzni. Brzy pak následovaly úspěchy v Praze a Varšavě. Novákovy exhibice byly vždy vrcholem leteckých dnů v Československu i v zahraničí a divákům se tajil dech nad jeho variacemi. Spolu s dalšími dvěma letci, Josefem Hubáčkem a Petrem Širokým, vytvořili vynikající akrobatickou trojici, jež tehdy neměla v Evropě konkurenci. Na olympijských hrách v Berlíně 1936 získal Novák bronz, ale největšího triumfu dosáhl až o rok později, na tehdy nejvýznamnějším mítinku uspořádaném v Curychu, kde se stal uznávaným králem evropského nebe. Získal zde dvě individuální vítězství a přispěl i k prvenství českého týmu ve skupinové soutěži. František Novák je na ateliérovém snímku uprostřed. Vlevo jsou fotografie skvělého akrobatického letounu Avia B-122, na kterém létal on i jeho reprezentační kolegové. Vpravo nahoře je zachycen před svým milovaným letounem. Vpravo dole je F. Novák na oficiální československé poštovní známce.

Turistika. Turistické organizace měly v meziválečném Československu dohromady více jak 200 tisíc členů. Daleko nejvýznamnější z nich byl Klub československých turistů – KČST. Ten měl v roce 1936 cca 100 tisíc členů. Kromě klasické pěší turistiky rozvíjel i turistiku vysokohorskou, vodní, zimní turistiku a lyžování. Dále byl zaměřen na výstavbu a značení veřejných turistických cest a stezek. V roce 1930 spravoval téměř 70 tisíc km starších i nově vytýčených cest. Prováděl výstavbu a zabezpečoval provoz turistických chat, nocleháren, tábořišť, rozhleden apod. Vydával velké množství tištěných turistických průvodců, map a příruček. Do své péče převzal i některé historické památky a přírodní rezervace. Na pohlednici vlevo nahoře je *Rašínova chata* ve Šramberku, kterou zde postavil v roce 1925 místní odbor KČST. V pozadí je vidět zdejší původní rozhledna Trúba. Uprostřed nahoře je na dobové pohlednici chata KČST u propasti Macocha. Vlevo dole je na pohlednici z roku 1929 *Klostermanova chata* KČST na Šumavě. Vpravo dole je na pohlednici z roku 1931 chata KČST v Lenoře se siluetou Boubína v pozadí.

Vlevo je přehled a popis majetku KČST v jižních Čechách. Vpravo nahoře je pohlednice s motivem náměstí ve Vyšším Brodě z období okolo roku 1929. Na té je vidět hotel Panský dům, který v tomto roce koupil od vyšebrodského kláštera českobudějovický odbor KČST. Vpravo dole je na pohlednici z období okolo roku 1930 vrchol Kleti v zimě. Zejména mezi českobudějovickými turisty si získala velkou oblibu tzv. *Terezina chata*, která byla na jejím vrcholu otevřena v roce 1925 vedle známé, o sto let starší rozhledny. Obě však byly ve schwarzenberské správě.

Vyšší Brod, hotel Panský dům na náměstí (568 m). Majetek ústředí, 17 pokojů, 40 lůžek, 1 noclehárna, 11 lůžek. Elektrické světlo, vodovod. Železnice: Vyšší Brod město nebo Vyšší Brod klášter 10 minut. Telefon č. 5 Vyšší Brod. Adresa: Vyšší Brod čp. 82. Autem až k hotelu.

Libín, chata a rozhledna (1091 m). Nájem ústředí, 3 pokoje, 6 lůžek, 1 noclehárna, 6 lůžek. Vstup na rozhlednu 50 hal. Železnice: Prachatice 2 hod., Lázně Sv. Markety 1¼ hod., Zbytiny (přes Fefry) 2 hod., Rohanov ¼ hod. Adresa: Prachatice čp. 221. Autem až k chatě. Spravuje odbor Prachatice.

Volary, chata (proti nádraží, 750 m). Majetek ústředí, 16 pokojů, 52 lůžka, 2 noclehárny, 30 lůžek. Elektrika, vodovod, lázně, garáž pro 5 vozů. Stanice autobusu Železná Ruda-Prášily (chata KČST)-Modrava-Kvílda-Lenora (chata KČST)-Volary. Telefon č. 27. Adresa: Volary čp. 524. Autem až k chatě.

Volary, nádraží, restaurace, čp. 533. Provoz přidružen k chatě. Volary leží na železničních tratích: České Budějovice-Český Krumlov-Volary, Čičenice-Prachatice-Volary-Haidmühle; Břežnice-Blatná-Strakonice-Vimperk-Lenora (chata KČST)-Volary. Stanice autobusu Železná Ruda-Volary, viz nahoře.

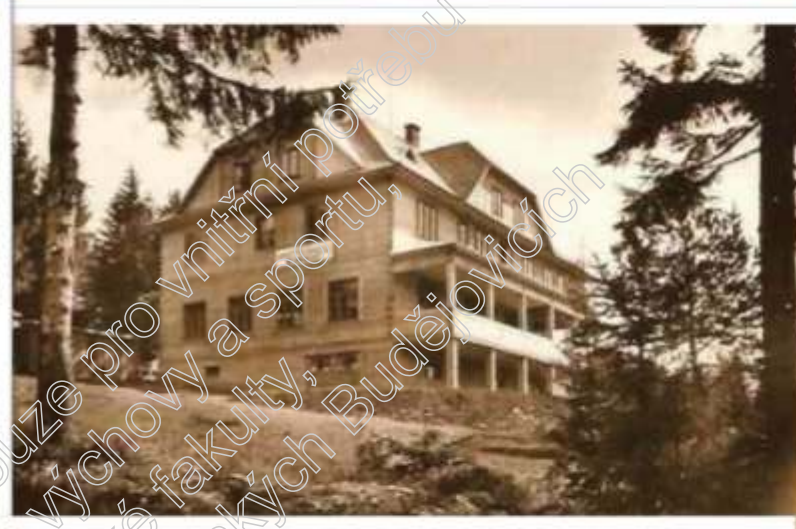

Lenora, chata (715 m). Majetek ústředí, 22 pokoje, 45 lůžek, 2 noclehárny, 45 lůžek. Elektrika, vodovod, stáj, garáže. Železn.: Lenora-Kunžvart 5 min. Stanice autobusu Volary-Lenora-Kvílda-Modrava-Prášily-Železná Ruda. Telefonní číslo 6 Lenora. Adr.: Lenora čp. 55, Šumava. Autem až k chatě.

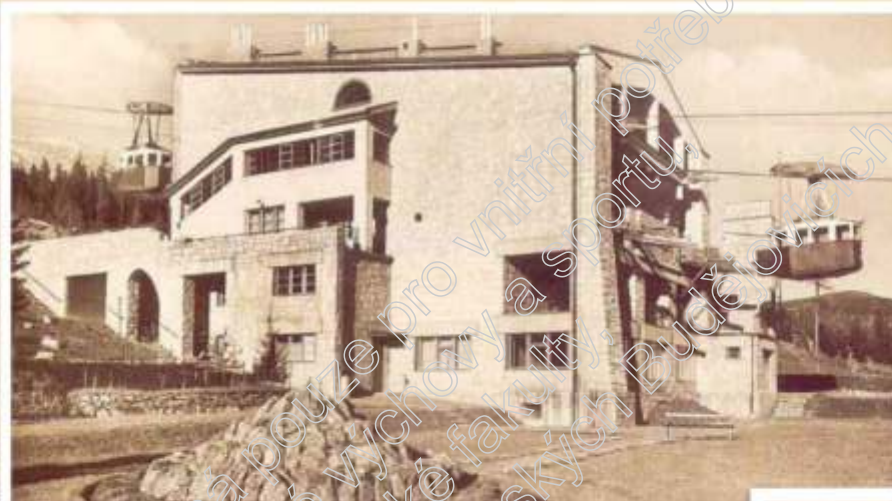

Vlevo je Masarykova chata KČST z roku 1924 na Beskydě na hranicích se Slovenskem. Vpravo je pohled na turistickou chatu na Bumbálce v roce 1932. Ta je dnes už těsně za hranicemi na Slovensku. Na fotografii vlevo je původní rozhledna a chata KČST na Velkém Javorníku. Na fotografii vpravo je chata KČST na Soláni.

Po vzniku Československa vznikly odbory KČST na Slovensku a začaly být vydávány vlastivědné časopisy jako *Krásy Slovenska* a *Vysoké Tatry*. Výstavba unikátní kabinové lanovky z Tatranské Lomnice na Lomnický štít probíhala prakticky po celá 30. léta. Vlevo nahoře je fotografie pozemní lanovky Starý Smokovec – Hrebienok a vpravo fotografie mezistanice Štart na lanové dráze Tatranská Lomnica – Lomnický štít. Fotografie a titulní list pamětní knihy chaty KČST pod Velkým bokem ležící blízko hlavního hřebene ve východní části Nízkých Tater.

Zájem KČST byl zaměřen i na území Podkarpatské Rusi (dnešní Zakarpatské oblasti Ukrajiny), která byla v letech 1919–1939 součástí Československa. Na počátku roku 1922 byla zřízena Podkarpatoruská župa KČST se sídlem v Užhorodě. Její členové se podíleli na zřizování turistických nocleháren, které vznikly v Užhorodě, Mukačevu, Berehovu, Sevljuši, Chustu, Volovci a v dalších místech. Nejvyšší horou Podkarpatské Rusi byla 2 061 m vysoká Hoverla nacházející se tehdy na hranici s Polskem na samotném východě Československa. Vlevo nahoře je fotografie chaty KČST pod Hoverlou. Uprostřed nahoře je turistický hotel ve Volovci, který sloužil jako stanice KČST. Vpravo nahoře je turistická chata u Siněvirského jezera. Na fotografii vlevo dole je *Rozsypalova chata* ve Skotarském, která byla zbořena v roce 1945. Na fotografii uprostřed dole je chata KČST pod vrcholem Javorníku. Ta byla otevřena v roce 1936. Vpravo dole je pak zachycen její smutný konec v roce 2015. Tato chata byla posledním dochovaným objektem KČST na území bývalé československé Podkarpatské Rusi.

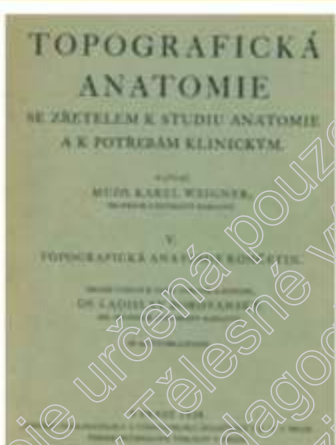
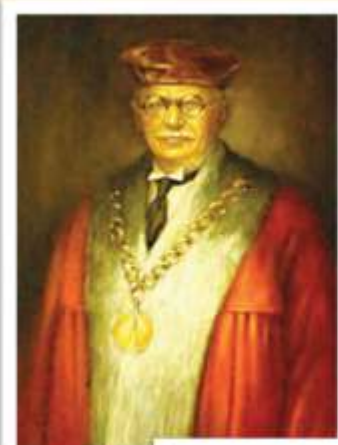

Školní tělesná výchova. V oblasti školní tělesné výchovy se začalo na základních školách v polovině 20. let vyučovat podle nových, tzv. Tyršových osnov. Vypracoval je kolektiv odborníků pod vedením Josefa Klenky a Agathona Hellera. Jejich obsah vycházel z Tyršovy tělocvičné soustavy doplněné venkovními aktivitami, plaváním, bruslením, sáňkováním a lyžováním. Na středních školách se ale učilo až do 30. let podle předválečných rakouských osnov. Zásadní změnu v obsahu výuky tělesné výchovy na základních a středních školách přineslo až zavedení nových osnov v letech 1932–1933. Jejich koncepce byla zdařilou syntézou předchozích tradic, s názory francouzské a novorakouské metodiky školní TV a nejnovějšími poznatky domácí tělovýchovné praxe. Doplňkem tělesné výchovy na základních školách byly sportovní a jiné hry, kterých se mohli zúčastnit všichni žáci. Na povinnou tělesnou výchovu středoškolské mládeže navrhovaly sportovní hry, které byly realizovány v rámci organizace *Středoškolský sport*. Celkový stav úrovně školní tělesné výchovy byl ale do značné míry limitován počtem školních tělovýchovných zařízení a jejich vybavením. Na fotografii vlevo dole je část hřiště Spolku pro pěstování her české mládeže v Praze na Letné. Bylo tam mimo jiné 41 kurtů na tenis. Vpravo je momentka z fotbalového utkání Průmyslovka Smíchov – Ruské reálné gymnázium Strašnice, které bylo sehráno v rámci středoškolského turnaje v roce 1935.

Vzdělávací kurzy pro učitelství tělocviku na středních školách. Učitelé tělocviku s aprobační pro střední školy se připravovali v Českém, respektive i v Německém vzdělávacím kursu pro učitelství tělocviku na středních školách. Ty byly založeny již na konci 19. století, měly charakter univerzitního ústavu a byly organizačně zařazeny do české, respektive německé Lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Každý kandidát, který chtěl nově vyučovat tělesnou výchovu na středních školách a učitelství ústavu, musel studovat i druhý aprobační předmět, jako biologii, zeměpis, matematiku, chemii nebo cizí jazyk. V roce 1922 byl další kurz zřízen v Brně. Po celou dobu I. republiky se nepodařilo založit *Tyršův státní tělovýchovný ústav*, přestože k jeho řízení byl přijat i speciální zákon. Na fotografii vlevo nahoře je prof. MUDr. Karel Weigner (1874–1937), který představoval v té době velkou autoritu. V letech 1926–1937 byl ředitelem anatomického ústavu Univerzity Karlovy a zároveň ředitelem *Českého vzdělávacího kursu pro učitelství tělesné výchovy* při Lékařské fakultě Univerzity Karlovy, v letech 1936–1937 byl dokonce jejím rektorem, dále byl členem předsednictva Československé obce sokolské a také starostou pražských Vinohrad. V letech 1920–1935 stál v čele *Poradního sboru pro tělesnou výchovu a sport Ministerstva veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy RČS*. V roce 1935 jej v čele tohoto sboru vystřídal další sokolský činovník Dr. Augustin Očenášek. Ten je na fotografii vlevo dole. Vpravo nahoře je rozpis přednášek a cvičení na Českém vzdělávacím kursu na konci 20. let. Vpravo dole je titulní list návrhu na zřízení Tyršova tělovýchovného ústavu a ideová architektonická studie tohoto ústavu od architekta A. Dryáka.

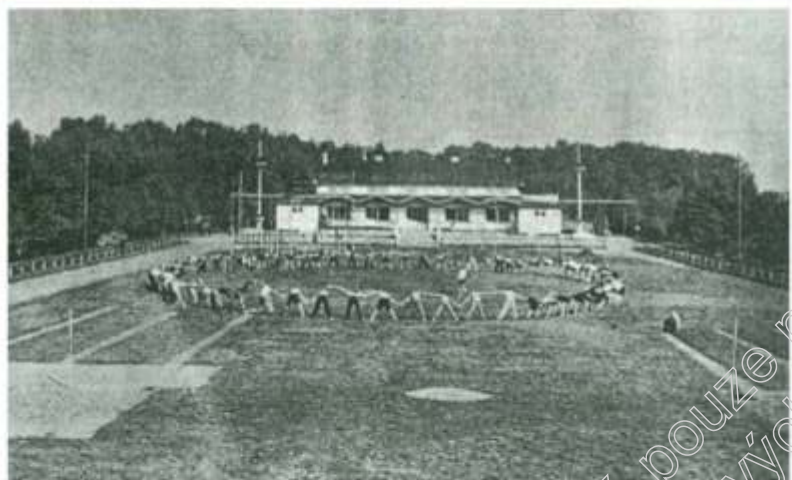

Předmět	Semestry					
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
	Počet hodin týdně					
1. Praktický a metodický tělocvik	4	3	4	3	4	3
2. Hygiena tělocviku, první pomoc, atletika	4	4	4	4	4	4
3. Šerm	2	2	2	2	2	2
4. Teorie a systematika tělocviku	2	2	2	—	—	—
5. Ústava zločivého náradí, zařízení tělocviku, úprava hřišť a letních cvičišť, zákony a nariadení o tělocviku	—	—	1	—	—	—
6. Tělocvična světodílka	—	—	—	1	2	—
7. Dějiny tělocviku, cvičení a literatury	2	1	—	—	1	—
8. Estetika tělesných cvičení	1	—	1	—	1	—
9. Anatomie	2	2	2	—	—	—
10. Psychologie	—	—	2	3	—	—
11. Fysiologie tělesného cvičení	—	—	—	—	2	—
12. První pomoc	—	—	—	—	—	2
13. Pedagogie, antropometrie, orthopedie a demonstrace orthopedické	—	—	—	2	2	2
14. Hygiena	—	—	—	—	2	2
Čelkem	13	14	14	15	15	15

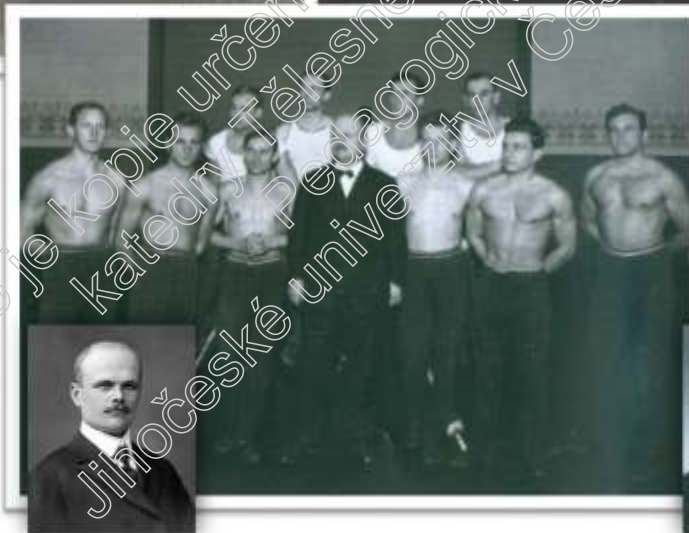

Státní tělovýchovné kurzy byly pořádány z pověření Ministerstva školství a národní osvěty. Tyto převážně prázdninové kurzy sloužily pro doplnění a rozšíření tělovýchovného vzdělání tehdy nedostatečně kvalifikovaných učitelů tělesné výchovy na základních školách. Učitelé tělesné výchovy obecných a měšťanských škol byli totiž tenkrát vzděláváni na učitelských ústavech, což ale byly pouze specializované střední školy a studium na nich končilo maturitou. Momentky jsou ze Státního tělovýchovného kurzu uspořádaného v Nymburce na přelomu 20. a 30. let.

Vysokoškolský sport. Na vysokých školách probíhala tělesná výchova na dobrovolné bázi. Zajišťovala ji organizace Vysokoškolský sport. Její nabídka byla velmi pestrá, když např. v akademickém roce 1929/30 obsahovala 30 různých tělocvičných a sportovních aktivit. V roce 1934 měl VS cca 7 tis. členů. Pro potřeby VŠ sportu v Praze sloužila část prostor Strakovy akademie a v roce 1930 dokončený Marathon. Vlevo nahoře je pohled na část hřišť ve Strakově akademii okolo roku 1920. Na fotografii vpravo je jeden z kurzů Vysokoškolského sportu v Marathonu ve 30. letech. Na fotografii vlevo dole je František Smotlacha uprostřed cvičitelského sboru Vysokoškolského sportu a na nepříliš známém portrétním snímku. Na fotografii vpravo dole je prof. Jiří Wála při výuce kanoistiky ve Vysokoškolském sportu. Ten byl jejím velkým propagátorem a spolu s vysokoškoláky splul řadu zahraničních řek.

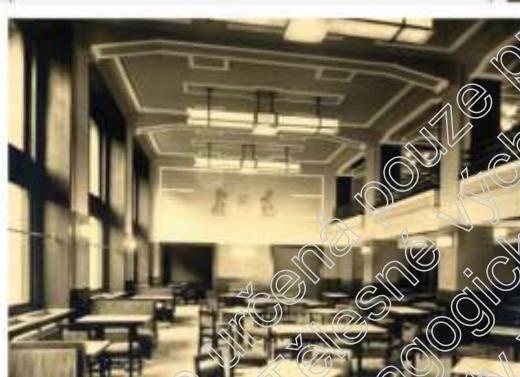
Letoun Praga E-39M OK-EBH Aeroklubu Vysokoškolského sportu.
Padrť (Brdy) – chata Autoklubu Vysokoškolského sportu Praha.

Toto je kopie určena pouze pro vnitřní potřebu
katedry Tělesné výchovy a sportu,
Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Sportovní a tělovýchovná činnost československé odnože organizace YMCA. Význam organizace YMCA pro vznik a vývoj některých sportů v Československu byl zejména na začátku 20. let mimořádný. Zde, objektivně vzato, sehrála velkou roli možnost čerpání štedrých dotací ze zahraničí (hlavně USA), a to jak na investice do klubových či tělovýchovných zařízení, tak na vlastní činnost. Na fotografii vlevo je palác YMCA v Praze Na Poříčí dokončený v roce 1928. V paláci byla kromě velké ubytovací kapacity (300 lůžek), řada kanceláří, kluboven i velká tělocvična 30x13 m s klopeným běžeckým ochozem. Ta je na fotografii z roku 1930 vpravo nahoře. Hřiště bylo i na střeše paláce (dole vlevo a uprostřed). V jeho útrobách byl i prakticky první regulérní krytý plavecký bazén v Praze s rozměry 25x7 m. Vpravo dole je jeho fotografie z roku 1932.

Velký byl přínos sportovního odboru YMCA v oblasti rozšíření pravidel tzv. *amerických her* a také teorie a didaktiky sportovního tréninku, který byl v té době u nás ve většině sportů v úplných počátcích, či zcela chyběl. YMCA u nás stála zejména za vznikem a rozšířením basketbalu a volejbalu. Dále se zasloužila o rozšíření ragby, či prakticky zde vůbec neznámé americké podoby pátkovacích her, playgroundballu (softballu) a baseballu. Nesporný přínos také měla i při rozvoji atletiky, plavání, pozemního hokeje, soutěžního pojetí lukostřelby a stolního tenisu. V řadě těchto sportů zde sportovci YMCA v určitých údobích zcela dominovali. Vlevo nahoře je titulní strana pravidel vydaných československou YMCA v roce 1923. Vpravo nahoře je fotografie volejbalového družstva YMCA Kroměříž v roce 1920. Fotografie dole jsou z tréninku basketbalového mužstva YMCA Praha. Na té vpravo přihrává kapitán týmu Johan Brusil (vlevo) Františku Pickovi. Za ním stojí ředitel sportovního oddělení a hlavní organizátor sportovní činnosti YMCA František M. Marek.

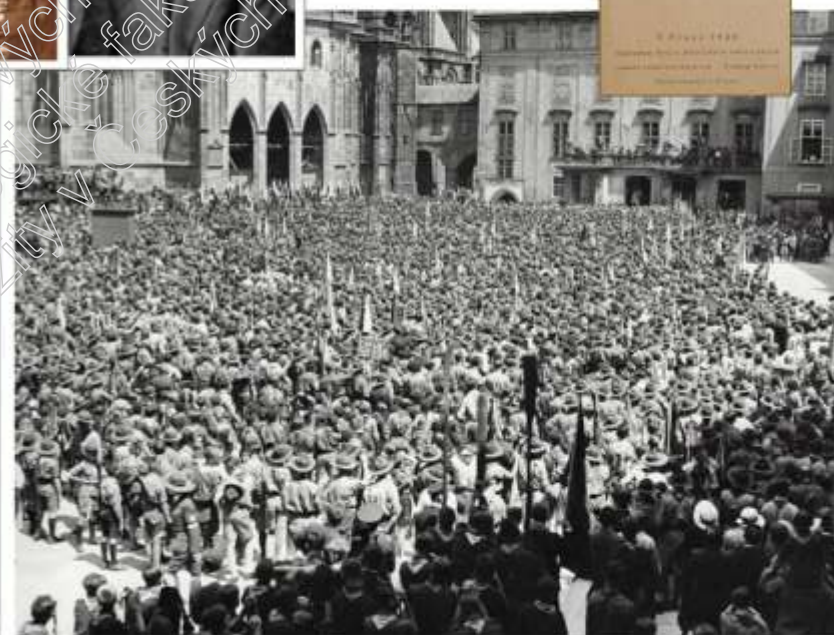

Na pohlednici vlevo nahoře je neznámější letní tábor YMCA, který byl postupně vybudován v malebném údolí Sázavy v Soběšíně u Kácova. Na fotografii vpravo je zachycen nácvik playgroundballu na tomto táboře. V překrásném prostředí, prakticky na státní hranici s Rakouskem, byl tábor YMCA *Vičice* u Staňkovského rybníka u Chlumu u Třeboně. Do náplně činnosti zde patřila i kanoistika a jachting (snímky dole).

Skauting. Průkopníkem československého skautingu byl A. B. Svojsík zakladatel a dlouholetý náčelník Svazu junáků – skautů RČS. V roce 1938, kdy tento svaz dosáhl největšího rozvoje, měl 65 tisíc členů. Skauting se však u nás rozvíjel i mimo tento hlavní proud. K idejím Setonova woodcraftu (lesní moudrosti) se hlásila v roce 1923 založená Čs. obec junáků volnosti, ale i několik dalších skautských skupin. Katolický skauting se nejprve organizoval na Slovensku (1927) ve Sdružení katolické mládeže. V českých zemích vznikla v roce 1930 spojením katolických skautských skupin Liga katolických skautů. U nás působil i levicový skauting a také několik německých, židovských a také polských skautských organizací. Na obrázcích a fotografiích zleva: Robert Baden-Powell, Ernest Thompson Seton, Antonín Benjamin Svojsík v mladém a pokročilejším věku a propagátor woodcraftu Miloš František Seifert. V roce 1931 oslavil československý skauting své dvacetiletí *Slovanským jamboree* v Praze, kterého se zúčastnilo okolo 15 tisíc skautů. Na fotografii vlevo dole pořízené během tohoto jamboree je v popředí místostarosta Svazu J. Rössler-Ořovský, za ním ředitel Mezinárodní skautské kanceláře Mr. Martin, dále J. Šimánek, A. B. Svojsík a A. Vosátka. Na fotografii vpravo je zachyceno shromáždění účastníků tohoto *jamboree* na Pražském hradě.

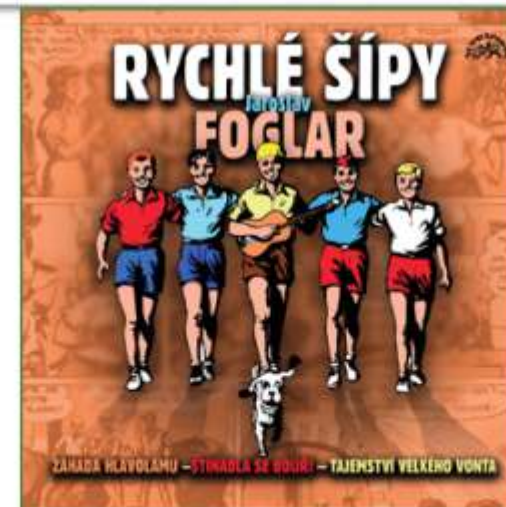
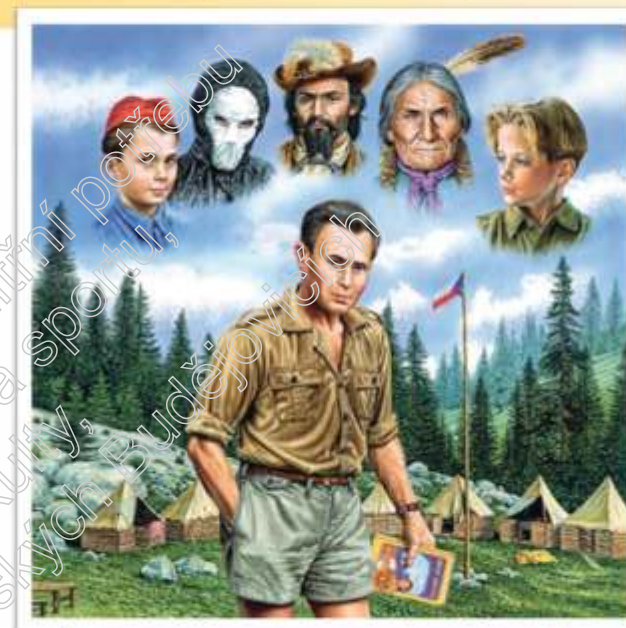

Vlevo je fotografie části vzorového skautského tábora v Nižboru v roce 1933. Fotografie dole jsou z tábora skautek ve 20. letech. Skauti vyhledávali pro své tábory romantická a od civilizace odlehlá místa. Stany s podsadou z prken, které naši skauti používali, jsou českým vynálezem. Vlevo dole je originál skautské legitimace z 20. let.

Český a československý skauting měl kromě Baden-Powellova skautingu a Setonova woodcraftu i svůj vlastní jedinečný zdroj v podobě osobnosti Jaroslava Foglara a jeho specifické literární tvorby pro mládež. Ten dal našemu skautingu více občanskou a spontánní tvář.

Tramping byl spontánní neorganizovaným sociálním proudem (spíše životním stylem části mladé generace) ovlivněným romantikou, jež byla z velké části živena filmy z tehdejší produkce USA a později také tíživou ekonomickou situací v době krize. Nejvíce byl rozšířen na Vltavě nad Prahou, na Sázavě a Kocábě. Přestože sport byl v tomto hnutí spíše přidruženou činností, měl v některých odvětvích jako byl volejbal, či kanoistika vysokou úroveň. Nejznámější mezi skautskými osadami byla legendární *Ztracenka* na konci Svatojánských proudů na Vltavě nad Štěchovicemi. Vlevo dole je celkový pohled na *Ztracenu* z protějšího břehu v roce 1935, uprostřed je typická tramská chata pod *Mravenčí skálou* v roce 1923, vpravo dole je na fotografii pořízené na *Ztracence* v roce 1926 vidět vlajkoslávu, černošskou chýši a nezbytné kanoe.

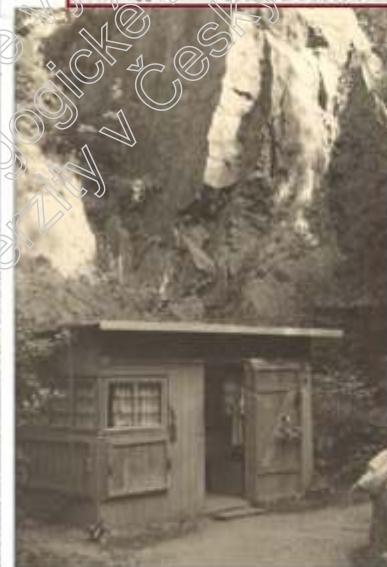

DŮM SLUŽBY SPORTU
 dodá vše co
TRAMP – KANOISTA – SPORTOVEC
 POTŘEBUJE.

TENISOVÉ RAKETY
 ZA LIDOVÉ CENY.

RATAR

Emerich Rath a spol.
 PRANA VII., Valetřní palác, přízemí 40. Telefon 27141-5 (byt 53465).
 Kluci – děvčata, kupujte u starého trampa!
STANY – CHLEBNÍKY – TRIČKA – GOLFKY atd.

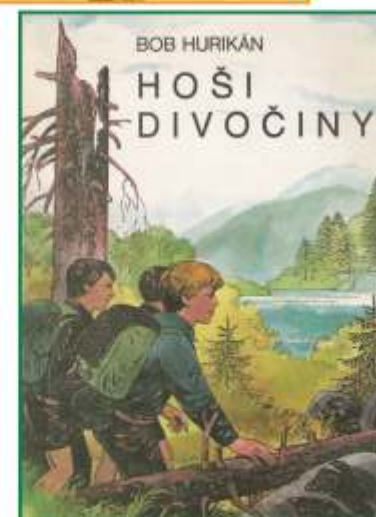
V tramských osadách se hrál hlavně volejbal, ale také fotbal, nohejbal, hokej a pěstovala se i atletika. K osadám ležícím při Vltavě, Sázavě a Berounce patřila kanoistika. Tyto momentky byly pořízeny při přeborech tramské osady *Westend* 30. 8. 1936.

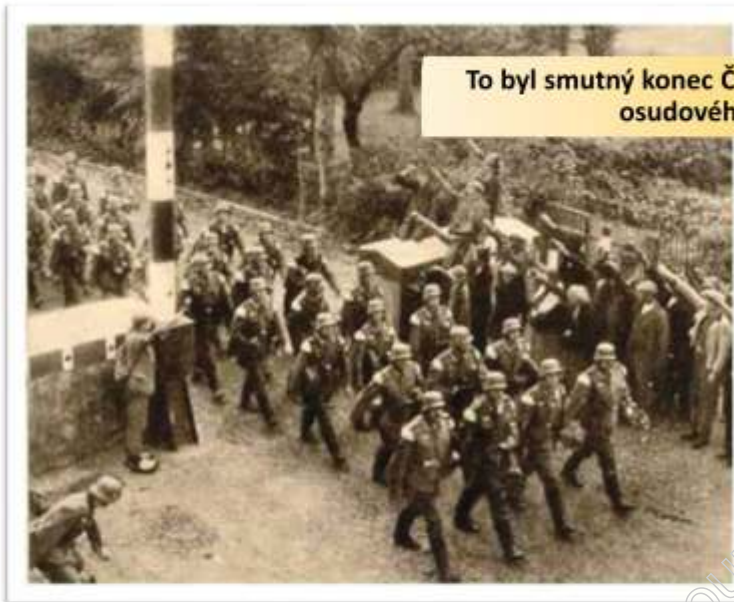

Toto je kopie určena pouze pro vnitřní potřebu
katedry Tělesné výchovy a sportu,
Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Slavná postava českého trampingu a autor velkého množství trampských písní a dobrodružných knih Bob Hurikán (vlastním jménem Josef Peterka). Uprostřed je se svojí ženou. Dole je fotografie nazvaná *Stáří kamarádi pěstují sport*.

To byl smutný konec Československa na podzim osudového roku 1938.

A po téměř sedmi letech radostný návrat prezidenta Beneše do osvobozené Prahy v květnu 1945.

